Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

PERŞEMBE 11 EYLÜL 1919

Patrikler, bir muhtıra daha verdiler

ATİNA

YUNAN gazeteleri, "Türkiye Hıristiyanlarının" İstanbul'daki Yunan Siyasî Komiserliği vasıtasıyla Paris Sulh Konferansı'na bir muhtıra daha gönderdiklerini ve "Anadolu'da Mustafa Kemal hareketine" dikkati çekerek "Yeni bir terör devresi"nin açıldığını bildirdiklerini yazmaktadırlar.

Yunan basınına göre, bu muhtıranın altındaki imzalar şunlardır:

— Rum Patriği Vekili Dorotes,
— Katolik Ermeni Patrik Vekili A. Sayetciyan.
— Gregoryan Ermeni Patriği Zaven
— Protestan Cemaati Başkanı.

Muhtırada, "Millî Müdafaa" bahanesi ile Anadolu Hıristiyan halkına karşı yeni bir katliam hazırlığı içinde bulunulduğu ileri sürülmekte ve Paris Sulh Konferansı'nın süratle buna müdahalede bulunması talep edilmektedir.

YUNAN KOMİSERİNE 15 GÜN İÇİNDE İKİNCİ KEZ SUİKAST TEŞEBBÜSÜ

Fransız gazetesi Le Temps, Stergiades'in tesadüfen kurtulduğunu bildiriyor

"Yunan Komiseri Stergiades'e 15 gün zarfında iki suikast teşebbüsü oldu. Bundan 15 gün önce, Stergiades'in treninin geçeceği yol üzerine Balçık İstasyonu'nda rayların arasına meçhul şahıslar bir bomba yerleştirmişlerdir. Bir Yunan nöbetçisi, tesadüf eseri olarak bombanın farkına varmamış olsaydı, tren havaya uçurulacaktı.

Geçen cumartesi günü de bu defa İzmir'de Stergiades'in evinin içinde, 10 kilo melinit dolu bir bomba daha bulunmuştur.

Bu olaylar üzerine Stergiades etrafındaki emniyet tedbirleri sıklaştırılmıştır."

Elazığ Valisi Ali Galip firar etti

● Ali Galip'in firarına, Mustafa Kemal'in emri ile Elazığ'a İlyas Bey kuvvetlerinin sevkedilmesi sebep oldu...

MALATYA.— İstanbul hükümeti tarafından Mustafa Kemal Paşa'yı yakalamak ve Sivas Kongresi'ni de dağıtmakla vazifelendirilmiş olan Elazığ Valisi Ali Galip dün sabaha karşı yanına aldığı bir kaç jandarma ve silahlı süvarı ile firar etmiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın emri ile Elazığ'dan İlyas Bey kuvvetlerinin sevkedildiğini Ali Galip'in önceki gece haber aldığı anlaşılmıştır. Daha bundan iki gün evvel İçişleri Bakanına, Sivas'ı basmaya hazırlandığını bildirmiş olan Ali Galip, bu vaziyet karşısında ne yapacağını şaşırmış ve önceki geceyi hükümet dairesinde uykusuz geçirmiştir..

Bu arada, Mustafa Kemal'in emri ile Ali Galip ise adamlarını devamlı tarassut altında bulundurmakla vazifelendirilmiş olan süvari alay kumandanı Cemal Bey de ihmalkâr davranmış, Ali Galip'in firar hazırlığı içinde olduğunu farketmemiştir. Bu arada, Cemal Bey, önceki gece subaylarına mutasarrıfın evini kuşatmaları emrini vermiş ve bundan haberdar olan Ali Galip firara karar vermiştir.

6.000 LİRA

Firardan önce Ali Galip'in mutasarrıfla hükümet konağında sandık emininin odasına girip sandığı açtıkları ve altı bin lira alıp şu senedi tanzim ettikleri de öğrenilmiştir.

"Mustafa Kemal Paşa ile avanesinin tenkili masarifine karşılık olmak üzere dolaptaki emrine tevfikan altı bin lira alınmıştır. 10 eylül 1919 Halil Rami, Ali Galip."

Yalnız Ali Galip, İlyas Bey müfrezesinin şehre yaklaştığını,mutasarrıfın evinin sarıldığını haber alınca korkudan parayı da, senedi de bırakmış ve kaçmıştır.

Ali Galip ile birlikte Malatya Mutasarrıfı ile İngiliz Binbaşı da firar etmişlerdir. Bunların Kahta'daki Bedir Ağa nezdine gittikleri zannedilmektedir. Sivas'tan, bunların takip edilmesi için yeni emirler gelmiştir.

Mustafa Kemal Paşa Sivas'taki çalışma odasında, kongrede yapacağı konuşmayı hazırlarken...

Muhittin Paşa Kuvayı Milliye aleyhine hazırlık yapıyor

ÇORUM

Yirminci Kolordu'nun Damad Ferid hükümetine karşı isyan bayrağını çekmesi üzerine Ankara'da tutunamayan Vali Muhittin Paşa şehrimize gelmiş ve Kuvayı Milliye aleyhindeki hazırlıklarına burada girişmiştir.

Muhittin Paşa, Ankara'dan "teftiş bahanesi" ile kaçtıktan sonra önce Hacı Bektaş'a gitmiş, fakat gerek Çelebi ve gerekse Babalar nezdinde yapmış olduğu teşebbüsler akim kalmıştır. Muhittin Paşa, Çelebi'nin tamamiyle millet yanında olduğunu görünce bu defa şehrimize gelmiş ve burada yerleşmiştir.

Diğer taraftan Harbiye Nâzırı Süleyman Şefik Paşa tarafından kandırılmış olan 58. Alay Kumandanı Mustafa Bey'in de Kastamonu'da şimdilik duruma hâkim göründüğü ve Muhittin Paşa ile işbirliği hâlinde olduğu öğrenilmiştir.

Fransız basını, Kuvayı Millîye'yi övüyor...

Le Temps ve Le Matin gazeteleri, yayınladıkları baş yazılarında Türklerin disiplinli ve millî bir kuvvet teşkil ettiklerini bildiriyor

LE TEMPS gazetesinde dün çıkan bir başmakalede, Mustafa Kemal Paşa ile Kuvayı Milliye övülmektedir.

"Yüksek Konsey ve Şark Meselesi" başlıklı bu mühim başmakalenin ana hatları şunlardır:

— Yüksek Konsey, Avusturya ve Bulgar muahedelerini tamamladıktan sonra çalışmalarına ara mı verecektir? Yoksa Şark meselesini nihayet ele alacak mıdır? Zannediliyor ki, ortada hep aynı eski şeyler duruyor: Ermeni davası, Hıristiyan halkın katli... Halbuki ortada şimdi yeni bir durum mevcuttur.

— Anadolu'da teşkilâtlanmakta olan Türk kuvvetleri, adi yağma çeteleri haline düşmemiştir. Kabiliyetli şeflerin idaresi altında ve millî ve siyasî bir programa uygun olarak kurulmuştur. Mütarekeden hemen sonra Şark meselesi ele alınmış olsaydı, Türkiye o derece düşük bir maneviyata sahip bulunuyordu ki, her şeyi kabul ederdi. Fakat şimdi durum aynı değildir.

— Sadrazam Damad Ferid Paris'ten kovuldu, İzmir'e Yunan askeri çıkarıldı ve Türkiye'nin paylaşılmasına karar verildi. Hülasa Yüksek Konsey, sanki Türklere, Türkiye'nin birliğini savunmak arzusunu verecek kabiliyette hiçbir manevi kuvvet yokmuş gibi davrandı. Fakat bu kuvvet ortaya çıktı ve durumdaki yenilik de işte budur.

— Mustafa Kemal Paşa Samsun'a Üçüncü Ordu müfettişi olarak gönderilmişti. Bu General Enver'in şahsi hasmı ve şimdi sultanın da arkadaşıdır. Sofya'da ateşemiliter olarak bulunmuş olan Mustafa Kemal Paşa, Çanakkale savaşında bir kolordu, Filistin cephesinde de bir ordu idare etmiştir. Bu sebeble bir şef olabilmek için gerekli bilgilere sahiptir ve ayrıca şefliğin gerektirdiği karaktere de sahiptir.

— Mustafa Kemal Paşa'ya, eski Bahriye Bakanı Rauf Bey, Ankara'da 12'inci Kolordu Kumandanı Ali Fuad Paşa, Albay Refet de iltihak etmişlerdir. Aydın vilayetinde Albay Kel Ali kumandasındaki kuvvetler de Mustafa Kemal'e katılmıştır. Ve Mustafa Kemal Paşa'nın otoritesinin bu millî ordunun bütün birliklerine yayıldığı zannedilmektedir."

MATİN NE DİYOR?

MATİN gazetesi ise, İstanbul'da "Bir muhabirden" aldığını söylediği haberinde, Anadolu'da hareket halinde olan Türk çetelerinin, disiplinli ve tam manasiyle bir millî kuvvet teşkil ettiklerini bildirmekte ve Paris'ten kovulduktan sonra Sadrazam Damad Ferid'in bütün prestijini kaybettiğini, Anadolu'dakiler üzerindeki kontrolu tamamiyle kaybettiğini ilâve etmektedir.

MATİN'in muhabiri, Anadolu'da millî kuvvetlere karşı İngilizlerin harekete geçme kararını aldıklarını da bildirmektedir. Yalnız İngiliz kuvvetlerinin millî kuvvetleri "susturmak" için gerekli yeterlikte olmadığı da belirtiliyor.

MECİD EFENDİ GETİRİLECEKMİŞ!

MATİN gazetesinin ismi açıklanmayan bu muhabiri, İstanbul'da dolaşan haberleri naklederken, Mustafa Kemal Paşa'dan Padişaha telgraflar geldiğini ve bunlardan Damad Ferid hükümetinin istifası ile yerine millî bir hükümet kurulması talep edildiği, derhal umumi seçimlere gidilmesinin istendiği bildirmekte ve şöyle demektedir:

"—Padişah, bu talepleri kabul etmediği takdirde tahtından indirilecek ve yerine kardeşi (!) Mecid Efendi getirilecektir."

LE MATİN GAZETESİNE GÖRE:

İngiliz ajanları, Anadolu'da Fransa aleyhine propaganda yapıyor

MATİN gazetesinin İstanbul muhabirine göre, Anadolu'daki İngiliz ajanları şiddetli bir Fransız aleyhtarı propagandaya başlamışlardır.

Muhabir, İngiliz ajanlarının dolaştıkları her yerde Türklere, Yunan istila ordusunu yalnız Fransızların desteklediklerini yaydıklarını söylemektedir.

MATİN, İstanbul'daki İngiliz diplomatlarının da Fransa aleyhtarı bu propagandayı körüklemekte olduklarını yazmakta ve İngiltere'nin bu davranışından şikâyetçi olduğunu belirtmektedir.

MATİN, İstanbul'da (Oryant News) adında bir gazete çıkarmakta olan İngilizlerin, "tipik Alman propaganda sistemleri" ile Fransızları devamlı kötülemekte olduğunu da eklemektedir.

LONDRA-PARİS GERGİNLİĞİ

Diğer taraftan, İngiltere'nin Suriye'de takip etmekte olduğu politika dolayısıyle Fransız gazetelerinde İngiliz aleyhtarlığı şiddetlenmiştir.

Evvelce yapılmış olan gizli andlaşmalara rağmen, İngiltere'nin hâlâ Suriye ve bölgesinde Fransız nüfuzunu tanımayıp bu nüfuzu elinden geldiği kadar baltalamaya çalışması İngiliz-Fransız dostluğuna ciddî bir darbe indireceğe benzemektedir.

Fransız meclisinde yapılan müzakereler esnasında Bartu, bu konuyu deşerek İngiltere'yi acı bir lisanla tenkid etmektedir.

Le Temps gazetesi, Kafkasya'dan çekilmekte olan İngiltere'nin bir "Fransız bölgesi" olan Suriye'de hâlâ kalmakta ısrar edişini sert bir şekilde tenkid etmektedir. Bilhassa, bazı Fransız taraftarı Arapların, İngilizlerce tevkifi de Londra ile Paris arasındaki gerginliği artırmaktadır.

Beyrut'ta Fransız mandası lehinde yapılan son gösterilerden biri.

İngilizlerin baskı ve tehditleri Sinop halkını galeyana getirdi...

● Olaya, hükümet konağının basılarak İngiliz bayrağı çekilmesi neden oldu

SİNOP

SON günlerde İngilizlerin şehrimizde giriştikleri baskın ve tehdid hareketleri halkı galeyana getirmiştir. Kendilerini müstemlekelerinde sanan bu İngilizlerin davranışlarına karşı koymak isteyen Mutasarrıf Mazhar Tevfik Bey de, Damad Ferid'in emirlerini dinleyen Kastamonu Vali Vekili Jandarma Kumandanı Osman Nuri tarafından azledilmiştir.

Geçen ayın dördünde Samsun'dan limanımıza uğrayan ve İstanbul'a gitmekte olan bir vapurdan eski Samsun mebusu Osman Bey, yanında bir polis olduğu halde iner ve Mutassarıf Mazhar Tevfik Bey'e gelerek der ki: "Samsun Rum Metropolitinin talebi üzerine İngilizler tarafından tevkif edildim. Malta'ya sürgün edilmek üzere İstanbul'a götürülüyorum. Kaçmama yardım edin." Mutasarıf talebi yerinde bulur ve ayrıca durumdan Mustafa Kemal Paşa'yı haberdar eder.

İki gün sonra İngiltere'nin Samsun mümessili gelir, Osman Bey'i sorar, Sinop'takiler de "görmediklerini" söylerler. Mümessil ayrılıp gittikten sonra Mustafa Kemal Paşa'dan, Osman Bey'in derhal Sivas'a gönderilmesi için bir telgraf gelir ve buna göre hareket edilerek Osman Bey karadan yola çıkarılır. Aynı zamanda limanda bulunan ve İstanbul'a gitmeye hazırlanan Amasya vapurunun kaptanı ile anlaşılır. Kaptan, gemisi İstanbul'a vardığında Osman Bey'in, Zonguldak'ta polisle birlikte karaya çıktığını ve bir daha geri dönmediğini söyleyecektir.

Öğrendiğimize göre, kaptan, anlaşıldığı gibi İstanbul'da ifade vermiş, tevkif edilmiştir. Bunun üzerine de İngiliz Kumandanlığı tarafından verilen emir üzerine geçen pazar günü limanımıza iki Amerikan harp gemisi ile Samsun İngiliz mümessili ihtiyat yüzbaşı Solter, diğer bir subay ve 3 İngiliz neferi gelmiştir. Bunlar geçen pazartesi sabah erken mutasarrıfın evini basmışlardır. Mazhar Tevfik Bey'i, pijama ile yakalamış, giyinmek bahanesi ile firar edip saklanmıştır. Solter, bir müddet bekledikten sonra mutasarrıfı bulacağım diye evin altını üstüne getirmiş, hamile hanımının odasını basmış, bayram için gelmiş misafir bütün kadınların peçelerini matasarrıf mı diye açıp bakmıştır.

Mutasarrıfı bulamayınca, da hükümet konağına gitmişler, kapıları kırmışlar ve makama yerleşerek üstelik konağa bir de İngiliz bayrağı çekmişlerdir.

Bu olaylar karşısında halk galeyana gelmiş ve hükümet konağı etrafında toplanmaya başlamıştır. Bu durum karşısında bir çok imzalı bir telgraf Damad Ferid hükümetine çekilmiş, halkın galeyan halinde olduğu, İngilizlerin bu davranışlarına bir son verdirilmesi istenilmiştir.

Mutasarrıf Mazhar Tevfik Bey'in Şamlıköyü'ne çekildiği ve oradan Sivas'a hareket edeceği öğrenilmiştir.

Birinci Cihan Harbi, Fransa'ya 353 milyar franga mal olmuş...

PARİS

Fransız meclisinin dünkü toplantısında Louis Dubois tarafından açıklandığına göre, son harp Fransa'ya 353 buçuk milyar franga mal olmuştur.

Fransız mebusu bunu açıkladıktan sonra: "—Şimdi Fransa, malî bakımdan tamamiyle müttefiklerinin eline bakmaktadır" demiştir.

Milliyet
29 İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi
KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR
HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR
CUMA 12 EYLÜL 1919

SİVAS KONGRESİ DAMAD FERİD HÜKÜMETİNİ TANIMADIĞINI AÇIKLADI

Dün çalışmalarını bitiren Sivas Millî Kongresi delegeleri bir arada

● Türk'ü Türk'e kırdırmak için hainane komplo hakkında Padişah'a gönderilmek istenen telgrafın Başbakan'ca önlenmesi üzerine bu karar alındı

SİVAS

SİVAS Kongresi heyeti temsiliyesi, Damad Ferid hükümetini tanımadığını ve onunla bütün münasebetlerini keseceğini, geç vakit ilân etmiştir.

Sivas'ı bastırmak ve Türk'ü Türk'e kırdırmak için Harbiye ve İçişleri bakanlarının Elaziz Valisini âlet ederek hazırlamış oldukları hainane komplo hakkında padişaha buradan gönderilmek istenen telgrafların saraya ulaşmasına Damad Ferid'in mani olması üzerine, geç vakit bu karar alınmıştır.

"Sivas'ta toplanan Umumî Kongre Heyeti, Mustafa Kemal imzası ile padişaha ulaştırılmak istenen telgrafta, bugünkü halimizin, Alman ile Bulgaristan gibi başka mağlûp devletlerin durumunun ortada olduğu hatırlatılmakta ve bütün mesuliyetin Damad Ferid kabinesine ait olduğu belirtilerek, bilhassa şu noktalar açıklanıyor:

—Damad Ferid, Aydın faciası üzerine istifa etmekle, bu siyasî cinayetin mesulü olduğunu itiraf etti. Millet onun bu sebeple yüce divana gönderileceğini bir ara ümit etti.

—Fakat Damad Ferid, ikinci kabinesini kurdu. Bu defa, millî haysiyeti yıkıcı şekilde Paris'ten kovuldu. Paris'ten dönünce mevkiini muhafaza etmek kaygusu ile Paris'teki yazışmaları tahrif ederek, padişahı da milleti de iğfal etti.

MİLLÎ CİNAYETLER

Mustafa Kemal Paşa, bu telgrafında, millî gayeler için Anadolu'da mücadele edenleri ittihatçı diye gösteren, yabancı müdahalesini davet eden Damad Ferid'i şiddetle suçlamış ve demiştir ki:

"—İhanetli maskatlarında muvaffak olmak için milletin ruhundan doğan millî teşkilâtı dağıtmak, devletin hakkı kazasını ecnebi ihtirasatına baziçe etmek, ordunun kuvvetini tenkis için muktedir erkânı askeriyemizi azil ve düşmana teslim etmek, şifreli muhaberatı askeriyenin çaldırmasına, Posta ve Telgraf Müdüriyeti umumiyesini salahiyettar kılmak, bir takım düşman zabitlerinin memleket dahilinde dolaşarak vahdeti mülkiyemizi ihlâl edecek siyasî tahriklerde bulunmalarına muzaheret etmek, memleketin intilâl içinde gösterip müdahalei ecnebiyeyi davet eylemek ve ordunun şifre muhaberatını men ile esrarı askeriyeyi ifşa cüretinde bulunmak gibi her biri belli başlı bir cinayeti milliye teşkil eden ahvali gayri kanuniyeye tasaddi etmekten de bir türlü sarfınazar edemiyorlar."

Telgrafta, felâketlerimizi bu kadar artıran bu adamın atılması ve hiçbir siyasî partiden olmayan milletin itimadını haiz bir kabine kurulması talep edilmekte ve "Böyle bir kabine teşekkül etmediği takdirde, miletin teşebbüsat ve icraatı zaruriyesini tevkife imkân olamayacağını arzederiz."

SON İHTAR

Damad Ferid'in bu telgrafın padişaha ulaştırılmasına mani olmakta devam etmesi üzerine, bu sabah 4'e doğru başbakana son ihtar, aşağıdaki telgrafta gönderilmiştir:

— "Sadrazam Ferid Paşa'ya

Vatan ve milletin haklarını ve kutsal varlıklarını ayak altına almanızla ve padişah hazretlerinin şeref ve haysiyetini kırmanız üzerine gafilâne teşebbüs ve hareketleriniz tahakkuk eylemiştir. Milletin padişahımızdan başka hiçbirinize emniyeti kalmamıştır. Bunun için, durumlarını ve dileklerini ancak padişaha bildirmek zorundadırlar. Heyetiniz, gayrimeşru davranışlarının ağır sonuçlarından korkarak, milleti ile padişah arasına bir duvar gibi giriyor. Bu yoldaki direnmeniz daha bir saat sürerse, millet artık her türlü hareket ve icraatında kendisini serbest sayacaktır ve bütün vatan gayrimeşru heyetinizle kesin olarak ilgisini ve bağlantısını kesecektir. Bu, son ihtarımızdır. Bundan sonra milletin alacağı durum burada bulunan yabancı subaylar aracılığı ile itilâf devletlerinin temsilcilerine de tafsilâtı ile bildirilecektir."

KOLORDULAR DESTEKLİYOR

Mustafa Kemal Paşa'nın dün bu telgrafı destekleyici mahiyette 20'nci, 15'inci, 13'üncü ve 3'üncü kolorduların da padişaha benzer telgraflar çekmelerini istediği ve kolordu kumandanlarının bu talebe katılarak birer telgraf çektikleri, fakat Damad Ferid'in bunları da saraya ulaştırmadığı öğrenilmiştir. Dört kolordu telgraflarında bu konuda milletle beraber olduklarını bildirmişlerdir. (Bu telgrafın metni ikinci sayfamızdadır.)

KOLORORDULARIN İHTARI

Bursa'da bulunan 3. Kolordu Kumandanı Selahattin Bey, telgrafının padişaha ulaştırılmasına güçlükler çıkarılması üzerine, dün geç vakit Damad Ferid'e şu telgrafı çekmişti:

"Padişaha doğruca maruzatta bulunmak üzere yolu açık bulundurmak hususuna ait istirhamın kabulü tehir edildiği takdirde hadis olacak halden maddî ve manevî vebal mesuliyetiniz derecesi bir kat artmaktadır. Vakit geçirilmesinde fayda olmadığını arzederim."

Buraya gelen bir habere göre, Erzurum'da 15'inci Kolordu Kumandanı Kâzım Karabekir'den de Damad Ferid'e şu kısa ihtar telgrafı gitmiştir:

"Şimdi, doğrudan doğruya padişahımıza mühim maruzatta bulunmak mecburiyetindeyiz. Engel yaratılmamasını rica ederiz. Aksi takdirde, tevellüd edecek vahim neticelerin mesuliyeti sırf size raci kalacağını arzederiz."

ANKARA

Eskişehir cephesine hareket etmiş olan Ali Fuad Paşa'ya vekâlet etmekte olan Mahmut Bey, 20'nci Kolordu Kumandanı olarak padişaha ulaştırmak istediği telgrafın saraya gitmesine mani olunması üzerine, aşağıdaki sert telgrafı, Damad Ferid'e yollamıştır:

"Başkumandanı akdesimiz efendimiz hazretleine olan maruzatımızı doğrudan doğruya arzetmeyi ısrarla talep etmekteyiz. Mümanaat buyurulduğu halde ve padişahımıza, milletimize, vatanımıza ihanetinize hükmedilerek başka süretle ittihazı tedabire mecbur kalınacaktır. Bundan hasıl olacak fenalığın bütün mesuliyeti size raci olacağını arz eyleriz."

SİVAS KONGRESİNİN YAYINLADIĞI BEYANNAMENİN TAM METNİ

MİLLET MECLİSİNİN HEMEN TOPLANMASI İSTENDİ

SİVAS

MİLLÎ Kongre'nin dağılmadan önce millete hitaben yayınladığı beyannamenin tam metni aşağıdadır:

Bütün milletçe malûm olan mehaliki hariciye ve dahiliyenin tevlit etmiş olduğu intibahı millîden doğan kongremiz mukarreratı atiyeyi ittihaz etmiştir.

1 — Devleti Aliyeyi Osmaniye ile düveli itilâfiye arasında münakit mütarekenamenin imza olunduğu 30 teşrinievvel 1334 tarihindeki hududumuz dahilinde kalan ve her noktası İslâm ekseriyeti kahiresiyle meskûn olan memaliki Osmaniye aksamı yekdiğerinden ve camiai Osmaniyeden gayrikabili tecezzi ve hiçbir sebeple iftirak etmez bir kül teşkil eder, memaliki mezkûrede yaşayan bilcümle anasırı İslâmiye yekdiğerine karşı hürmeti mütekabile ve fedakârlık hissiyetiyle meşhum ve hukuku ırkıyye ve içtimaiyeleriyle şeraiti muhitiyelerine tamamiyle riayetkâr öz kardeştirler.

2 — Camiaî Osmaniyenin tamamiyeti ve istiklâli millîmizin temini ve makamı muallayı hilâfet ve saltanatın masuniyeti için Kuvayı Milliye'yi âmil ve irade-i milliyeyi hâkim kılmak, esası katidir.

3 — Memaliki Osmaniyenin herhangi bir cüzine karşı vaki olacak müdahale ve işgale ve bilhassa vatanımız dahilinde müstakil birer Rumluk ve Ermenilik teşkili gayesine matuf harekâta karşı Aydın, Manisa, Balıkesir cephelerinde mücahedatı millîyede olduğu gibi müttehiden müdafaa ve mukavemet esası meşru kabul edilmiştir.

4 — Öteden beri aynı vatan içinde birlikte yaşadığımız bilcümle anasırı gayrımüslimenin her türlü müsavatı hukukiyeleri tamamiyle mahfuz olduğundan, anasırı mezkûreye hâkimiyeti siyasiye ve muvazeneti içtimaiyemizi ihlâl edecek imtiyazat itası kabul edilmeyecektir.

DIŞ TAZYIK OLURSA

5 — Hükümeti Osmaniye bir tazyiki harici karşısında memleketimizin herhangi bir cüzine terk ve ihmal etmek ıztırarından bulunduğu takdirde makamı hilâfet ve saltanatla vatan ve milletin masuniyet ve tamamiyetini kâfil her türlü tedabir ve mukarrerat ittihaz olunmuştur.

6 — Düveli itilâfiyece mütarekenamenin imza olunduğu 30 teşrinevvel sene 334 tarihindeki hududumuz dahilinde kalıp azîm ekseriyeti İslâmiye ile meskûn olan ve harsî ve medenî faikiyeti Müslümanlara ait bulunan vahdeki mülkiyemizin taksimi nazariyesinden bilkülliye feragatle bu topraklar üzerindeki hukuku tarihi ve ırkiye, diniye ve coğrafiyemize riayet edilmesine ve buna mugayir teşebbüsatın iptâline ve bu suretle hak ve adle müstenit bir karar ittihaz olunmasına intizar ederiz.

7 — Milletimiz insanî asrî gayeleri tebcil ve fennî, sınaî ve iktisadî hal ve ihtiyacımızı takdir eder. Binaenaleyh devlet ve milletimizin dahilî ve haricî istiklâlini ve vatanımızın tamamiyeti mahfuz kalmak şartıyle altıncı maddede musarrah hudut dahilinde milliyet esaslarına riayetkâr ve memleketimize karşı istilâ emeli beslemeyen herhangi devletin fennî, sınaî, iktisadî muavenetini memnuniyetle karşılarız ve bu şeraiti âdile ve insaniyeyi muhtevi bir sulhün de âcilen takarrürü selâmeti beşer ve sükûnu âlem namına ahassı âmali milliyemizdir.

MILLI MECLIS

8 — Milletlerin kendi mukadderatını bizzat tâyin ettiği bu tarihî devirde hükümeti merkeziyemizin de iradei milliyeye tâbi olması zarurîdir. Çünkü iradei milliyeye gayrimüstenit herhangi bir heyeti hükümetin indî ve şahsî mukarreratı milletçe muta olmadıktan başka haricen de muteber olmadığı ve olamayacağı şimdiye kadar mesbuk ef'al ve netayiç ile sabit olmuştur. Binaenaleyh milletin içinde bulunduğu hali ducret ve endişeden kurtulmak çarelerine bizzat tevessüle hacet kalmaden hükümeti merkeziyemizin meclisi milliyeyi hemen ve bilâ ifateiân toplaması ve bu suretle mukadderatı millet ve memleket hakkında ittihaz eyleyeceği bilcümle mukarreratı meclisi millînin murakabesine arzetmesi mecburîdir.

FIRKACILIK

9 — Vatan ve milletimizin maruz olduğu mezalim ve alâm ile ve tamamen aynı gaye ve maksatla vicdanı milliden doğan vatanî ve millî cemiyetlerin ittihadından mütehassıl kütlei umumiye bu kere (Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti) ünvaniyle tevsim olunmuştur. Bu cemiyet her türlü fırkacılık cereyanlarından ve ihtirasatı şahsiyeden külliyen müberra ve münezzehtir. Bilcümle Müslüman vatandaşlarımız bu cemiyetin azayı tabiiyesindendirler.

10 — Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti'nin 4 eylül 335 tarihinde Sivas şehrinde in'ikat eden umumî kongresi tarafından maksadı mukaddesi takip ile teşkilâtı umumiyeyi idare için bir (Heyeti Temsiliye) intihap edilmiş ve köylerden vilâyet merkezlerine kadar bilcümle teşkilâtı milliye takviye ve tevhit olunmuştur.

Umumî Kongre Heyeti"

Mustafa Kemal, kolordu kumandanlarını ve Padişah'ı uyardı

Damad Ferid'in engellediği telgraf

SİVAS

Mustafa Kemal Paşa tarafından hazırlanan ve bütün kolordu kumandanlarının imzaları ile İstanbul'a padişaha gönderilen, fakat Damad Ferid tarafından saraya ulaşmasına imkân verilmek istenmeyen mühim telgrafın tam metni aşağıdadır:

"Başkumandanı akdesimiz şevketlû, mehabetlû padişahımızın atabei ulyayı mülûkanelerine,

Şevketpenah efendimiz,

"Bugün vasiki sahihai resmiye ile sabit ve kemali teessürle her tarafa şay olduki, Dahiliye nazırı Adil Bey ve Harbiye nazırı hafi bir plan tahtında Elaziz Valisi Galip Bey bazı din ve vatan haini casuslarla beraber öteden beriden bir kısım müsellah Kürtleri toplayarak çeteler teşkil ve riyaset ettirmek ve bunları Sivas'ta in'ikat eyleyen ve her türlü manasiyle millî ve meşru ve bundan dolayı da orduyu hümayunların emniyeti ve müzaheretine mazhar olan kongreyi bilmuharebe bastırmak suretiyle beynelislâm sefkidimaya tasaddi olunması ve ayrıca memaliki mahrusei şahanenin gayri münfek bir parçası ve makamı akdesi saltanat ve hilafeti seniyelerine lâyezal bir hissi rabıta ile merbut olan Kürdistanı gûya ayaklandırmak suretiyle vatanı parçalamak gibi mahza düşmanlara hâs bir planın tatbikini külliyetli para mukabilinde taahhüt etmiş oldukları tamamiyle tezahür etmiştir.

DÜŞMAN PARASIYLA

Şifreli muhaberatı elde etmek ve bu caniyane harekâta, takip ve tefehhus eylemek suretiyle muttali olan civar kolorduların sevkettiği muhtelif kuvayı askeriye Galip

Padişah Vahdettin

Bey haininin riyasetindeki çeteyi Malatya'da tazyik etmiş ve Malatya'dan hâsiren firara icbar eylemiştir.Takiplerine şiddetle devam olunuyor. Lehülhamt işbu melanet belâsı vaktinden evvel keşfedilmiş ve tedabiri katiye ittihaz olunmuştur. Beynelislâm sefkidimaya ve memlekette igtişaş ihdasiyle felâketler intacına çalışan bu zümrei ihanet, takibat neticesinde kanunun ve şeriatı garrayi ahmediyenin pençei icraatına tevdi olunacaklardır. Düşman parasiyle ve vatansızlık hissiyle tertip olunan bu ihanete muttali olan Elaziz ahalii islâmiyesi pek derin bir nefret ve galeyan izhariyle casusların bilfiil takibine de koyulmuşlarsa da, adaletin tatbik olunacağı vaadiyle sükûna icra olunmuştur.

Şevketpenah efendimiz,

Devleti Aliyei Osmaniyelerinin ve hanedanı celilüşşanımızın altı buçuk asırlık tarihi mübarekinde ve hassaten hayat ve memat ile çırpınılan şu tarihî devirde devlet ve milletin kalbkâhına tevcih olunmuş bu kadar hainane bir misale tesadüf edilemez. Zati, akdesi hümayunlarına temali tazim ve ubudiyetle merbut olan bütün milleti necibeleriyle orduyu hümayunları vatan ve milletin ve zatı akdesi hilafetpenahilerinin halası mesudu gibi bir gayeimukaddese etrafında toplanmış oldukları bir sırada düşman tarafından satın alınmış bir zümrei ihanetin asakiri şahaneleriyle müsademeyi ve beynalislam sefkidimayı mucip suikastler tertip ve dahiliye ve harbiye nazırları tarafından tebliğ ve tatbik ettiren hükümeti merkeziyeden derhal itimad ve emniyeti nezettirmiştir. Ayrıca, hakanı celilüşşanımızla milletin arasında haili muzur olmak cürmü de tarihen affedilmez bir cinayettir. Umum milletin meşru olan amalini bir araya gelen kuvvetini inkâr ve tevil edip de bunu ittihadçı manevrası göstermek ve zacı akdesi hilafetpenahilerinden ketmi hakikat eylemek kadar azim bir günah ve mesuliyet olamaz.

HÜKÜMETLE MÜNASEBET YOK!

Sevgili padişahımız,

Milletin kudreti müşterek siyasi tesirlerden külliyen azade ve münezzehtir. Orduyu hümayunları ise bilkülliye siyasî cereyanlardan münezzeh ve ancak umum vatan ve milletin aztı akdesi hümayunlarının masuniyetine aht ve azmeylemiş olan millete müzahirdir. Binaenaleyh, amâli meşruai milliyeye istinat edecek, dinine, vatan ve milletine merbut ve zatı akdesi hümayunlarına, makamı muallayı saltanat ve hilafete bihakkın tazimkâr, namuslu zevattan mürekkep ve meşrutiyete tamamiyle sadık bir heyeti cedidei hükümetinin teşkili ile milleti necibelerinin ve orduyu hümayunlarının tatminini ve bunu müteakip vatan ve milletine ihanet etmekte olan casus şebekesi hakkında tahkikat ve icraatı şeriat adilanelerinin icrasını ve bu surette bir heyeti âdilei hükümet teessüsüne kadar merkezi hükümetle bir veçhile muhabere ve münasebette bulunmamaya karar vermiş olan milletten, ordunun ayrılmayacağı, zatı vak'aya muttali ve mahalline mücavir olan kolordular kumandanları, hakipayi şahanelerine arza mecbur olduk. Olbapta ve katibei ahvalde emrü ferman Şevketlû Padişahımız efendimiz hazretlerinindir."

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMARTESİ 13 EYLÜL 1919

● DAMAD FERİD'E VERİLEN SÜRE SONA ERDİ

Anadolu bundan böyle Damad Ferid'in karargâhı Babıâli ile ilişki kurmayacak.

Anadolu, İstanbul hükümeti ile ilişkisini kesti

● Mustafa Kemal tüm komutanlara, sivil memur ve valilere telgraf çekerek durumu bildirdi

● Sivas Kongresi de yabancı devlet temsilcilerine bir yazı yollayarak Damad Ferid hükümetini gayrimeşru ilân etti

SİVAS

DÜNDEN itibaren Anadolu'nun İstanbul ile bütün bağlantıları tamamiyle kesilmiştir.

Damad Ferid hükümetine dün sabaha karşı verilen ültimatoma bir saat zarfında hiçbir cevap alınamamıştır. Bunun üzerine Mustafa Kemal Paşa bütün komutanlara ve sivil memurlara, valilere aşağıdaki telgrafı çektirmiştir:

"Hükümet, milletin sevgili padişahına olan maruzat ve irtibatını kesmekte ve tahakkuk eden hainee davranışını sürdürmekte direndiğinden, millet de meşru bir hükümet başa geçinceye kadar İstanbul hükümeti ile idari yönden münasebetlerini ve İstanbul ile her türlü telgraf ve posta haberleşme ve ulaştırmasını büsbütün kesmeye karar vermiştir. Her yerdeki sivil memurlar, askerî komutanlarla birlikte bu karar yerine getirecek ve sonucu Sivas'ta umumi kongre heyetine bildirecektir."

Bu telgraf, "Umumi Kongre Heyeti" imzası ile derhal gönderilmiştir.

GAYRIMEŞRU HÜKÜMET

Diğer taraftan Sivas Umum Kongre Heyeti dağılmadan önce İstanbul'daki yabancı devletlerin temsilcilerine de bir yazı yollanmıştır. Dün gönderilen bu yazıda, Damad Ferid hükümetinin gayri meşru olduğu, bu sebeple kendisi ile bağların koparıldığı belirtilmekte ve sulhun bu hükümetle imzalanmasına da imkân bulunmayacağı hatırlatılmaktadır.

Muhtırada şöyle denilmektedir:

"Sekiz ay evvel feshedilmiş olan millî meclisimizin, Kanuni Esasî mucibince nihayet dört ay zarfında yeniden içtimaı lâzım geldiği halde mütarekenin akdinden beri teakup eden hükümetler, intihabatın icrasında taallül etmiş ve bu suretle Meclisi Millî halen içtima edememiştir. Bu sebeble bilhassa hükümet-i hazıranın takip etmekte olduğu siyaseti, şekli idaremizi mutlakiyetten tefrik edilmez bir hale getirmiştir. Bu vaziyet üzerine, harekâtı ile icraatında hiçbir fikr-i meşruiyeti kalmayan Ferid Paşa kabinesi, umumi nefret karşısında zulüm ve şiddetle payidar olabilmek siyasetine sülûk ederek, kendi aleyhinde bulunan millî vahdeti ihlal için anasırı İslâmiyeyi yekdiğeriyle kitale sevketmiş ise de bu teşebbüse ait vesaik milletin eline geçerek memleketin emniyet-i umumiyesi haleldar olmaktan kurtarılmıştır.

"Bunun üzerine, millet vaziyeti Zat-ı Hazret-i Padişahi'ye arz ile itimad-ı umumiye'ye müstenit bir kabile teşkilini istirham etmek istemişse de hükümeti hazıra milletle padişahın temasına da mani olmuş ve bu suretle millet için bir meşru hükümet teşekkül edinceye kadar Heyet-i Hazırai Vükela ile katî münasebetten başka çare kalmamıştır. Çünkü, böyle bir tedbire tevessül edilmediği takdirde, Ferid Paşa kabinesinin teşvikatı ile Anadolu asayişinin haleldar olacağı muhakkak idi.

MİLLETE DAYANAN HÜKÜMET

Istanbul'da itimad-i milliye'ye müstenit bir kabine teşekkül edinceye

(Devamı 4. Sayfada)

SİVAS KONGRESİNE KATILAN DELEGELERİN LİSTESİ

SİVAS

Millî Kongreye katılan delegelerin listesi şöyledir:

— Erzurum Kongresince seçilen Şarkî Anadolu Müdafaaî Hukuk Cemiyetinin Heyeti Temsiliye üyeleri:

1 — Mustafa Kemal Paşa
2 — Hüseyin Rauf Bey
3 — Bekir Sami Bey
4 — Hoca Raif Efendi
5 — Şeyh Fevzi Efendi

HEYETI TEMSILIYECE SEÇILEN:

6 — Rafet Bey (Miralay)

VILAYETLERIN DELEGELERI

7 — İsmail Fazıl Paşa (Istanbul)
8 — İsmail Hami Bey (İstanbul - gazeteci)
9 — Hikmet Efendi (İstanbul - Askerî Tıp öğrencisi)
10 — Başagazade Yusuf Bey (Denizli)
11 — Küçükağazade Necip Ali Bey (Denizli Hukuk öğrencisi)
12 — Dalamanlızade Mehmet Şükrü Bey (Denizli)
13 — Hakkı Behiç Bey (Denizli - eski mutasarrıf)
14 — Macit Bey (Alaşehir - Hakim)
15 — İbrahim Süreyya Bey (Manisa - eski mutasarrıf)
16 — Mehmet Tevfik Bey(Çorum - Müftü)
17 — Sâbıkzade Abdurrahman Dursun Bey (Çorum - lise öğretmeni)
18 — Sami Zeki Bey (Kastamonu - emekli binbaşı)
19 — Tatlızade Nuri Efendi (Kastamonu, genel meclis üyesi)
20 — Kesrizade Salih Sıtkı Bey (Afyonkarahisar)
21 — Mehmet Şükrü Bey (Afyonkarahisar, hukukçu)
22 — Ahmet Nuri Bey (Bursa - eski mutasarrıf)
23 — Osman Nuri Bey (Bursa - Dava vekili)
24 — Asaf Bey (Bursa)
25 — Tatlızade Yusuf Bahri (Yozgat - tüccar çiftçi)
26 — Siyahizade Halil İbrahim Bey (Eskişehir)
27 — Bayraktarzade Hüseyin Bey (Eskişehir - Tüccar)
28— Hüsrev Sami Bey (Eskişehir, askerlikten ayrılma)
29— Ratıpzade Mustafa Efendi (Niğde - çiftçi)
30— Delalzade Hacı Osman Efendi (Nevşehir)
31— Halit Hami Bey (Bor - Malmüdürü)
32— Mazhar Müfit Bey (Hakkâri - eski vali)
33— Boşnakzade Süleyman Bey (Samsun)
34— Kara Vasıf Bey (Gaziantep - emekli kurmay albay)
35— İmamzade Ömer Bey (Kayseri)
36— Katipzade Nuh Naci Bey (Kayseri -tüccar)
37— Kalaçzade Ahmet Hilmi Bey (Kayseri-eski mebus)

DAMAD FERİD, YENİDEN İNGİLİZ MANDASINI ÖNERİYOR

Le Temps gazetesi, mandaya karşı çıkan Başbakan'ın Amiral Webb ile gizli görüşme yaptıktan sonra fikrini değiştirdiğini bildiriyor

kadar devam edecek olan bu vaziyetin meşruiyetini ve bilhassa Hükümet-i metbuaları noktai nazarınca da, lüzumunu varestei izah addediyoruz. Çünkü, hükümet-i hazıranın Versay konferansına gönderdiği heyet-i murahhasa sırf amal-ı milliyeyi temsil eden bir hükümet tarafından gönderilmiş olmadığından dolayı bir bilirkişi heyeti telakki edilmiştir.

Binaenaleyh, sulhun tekarrürü de ancak, millete müstenit bir Osmanlı kabinesi teşekkül etmekle kabil olabilir. Bu suretle gerek milletimizin ve gerekse Avrupa ve Amerika menafi-i aliyesinin icabatı âtiyesine tevafuk etmekte olan vaziyeti hâzırai milliyemizin muhili asayiş hiçbir fikre müstenit olmadığı ve emniyet-i umumiyeyi ihlâl edecek hiçbir hadise zuhur edileceğini, Sivas'ta münakit umum Anadolu ve Rumeli murahhaslarından müteşekkil umumi kongre, suret-i katiyede tekeffül ve temin ederek kesbi-fahr ile cihana adalet vadeden Düveli Muazzama'nın müzaheret-i manevilerinden emin olduğunu da ayrıca arzeyler."

PARİS'te çıkan Le Temps gazetesinin muhabirine geçen ağustos ayı sonunda beyanat vererek, manda fikrini şiddetle reddettiği bildirilen Damad Ferid'in bu hafta başında şehrimizdeki İngiliz Yüksek Komiser Vekili Amiral Webb ile gizli bir görüşme yaparak Türkiye'nin İngiliz mandası altına girmesini yeniden teklif ettiği öğrenilmiştir.

Damad Ferid, ile gizlice görüşmüş olan Amiral Webb, geçen pazartesi günü Londra'ya Lord Curzon'a yolladığı bir şifre telgrafında Damad Ferid'in kendisine tekliflerini şöyle sıralamaktadır:

"Damad Ferid Paşa, mütarekenin gayri muayyen müddet uzaması keyfiyetinin Türk hükümetini maruz bıraktığı çok büyük müşküllerden dolayı tekrar şikâyette bulundu ve bu müddedi kısa kesmek için kendisine gözüken yegâne çarenin İngiltere ile gizlice ayrı bir anlaşmaya varmak olduğunu söyledi.

Kendisine derhal cevap verdim ve böyle bir fikrin bahis konusu olamayacağını, müttefiklerimizden ayrı bir harekette bulunamayacağımızı bildirdim. İngiltere, hükümetinin, Türk hükümeti ile ve ayrı olarak herhangi bir görüşmeye giriştiğini duydukları takdirde, bunların ne diyeceklerini kendisine sordum.

YALNIZ VE YALNIZ İNGİLTERE

Damad Ferid bu hususları nazarı itibara aldığını fakat fikrinin başka olduğunu söyledi. Görüşmelerin oldukça atalete uğradığını ve meseleye büyük çapta milletlerarası rekabetlerin girmediği Almanya antlaşması mevzuatında dahi büyük görüş ayrılıkları çıkmış olduğunu bildirdi.

"Mumaileyh, işbaşına geldiği tarihten beri Babıâlî'nin ananevi siyasetine, ki bu muhakkak doğrudur, aykırı olarak bir devlete karşı diğeri ile anlaşma hususunu iltizam eylemediğini, fakat muharebe ile Türkiye'yi fethedenin Britanya olduğunu ve Türkiye'de en fazla menfaati bulunanın yine Büyük Britanya olduğunu söyledi. Nitekim 18 ağustos tarihli nutkunda Britanya'nın ilgilendiği Türk barış şartları mevzuunda hayatî İngiliz menfaatlerinin bahis konusu bulunduğunu ifade eden Başbakan (Loyd Corc) değil mi idi? Damad Ferid'in kanaatince bu husus kendisine gayet makul gelmiş ve Türk menfaatleri mutlak suretle başka her hangi bir devlete değil, yalnız ve yalnız Büyük Britanya'ya bağlı imiş."

ESKİ TEKLİF

Amiral Webb'in telgrafında belirtildiğine göre, Damad Ferid kendisine, geçen 30 martta padişahla birlikte hazırlayarak İngiliz hükümetine yapmış oldukları gizli ayrı antlaşma teklifinden şimdiye kadar İngiltere'nin müttefiklerinin herhangi bir şekilde haberdar olmadıklarını hatırlatmış ve bu suretle, şimdi yapılabilecek yeni bir antlaşmanın da sonuna kadar gizli tutulabileceğini ima etmiştir.

"İstiklâl Harbi" gazetesinin daha önce açıklamış olduğu bu 30 mart teklifinde Padişah ile Damad Ferid, Türkiye'yi tamamiyle bir İngiliz müstemlekesi hâline getirmektedirler. Amiral Webb, Damad Ferid ile konuşmasını anlatmaya devam ederek diyor ki:

"Damad Ferid, hiçbir suret ve şekilde müttefiklerin arasına huzursuzluk ve itimatsızlık sokmaya çalışmadığını veya böyle bir duruma sebebiyet verecek herhangi bir harekette bulunmak arzusunda olmadığını ve esasen her şeyden önce kendisinin böyle bir hareketi hoş karşılamayacağını, zira bunun neticesinin Türkiye için daha kötü durumlar yaratacağını müdrik bulunduğunu tekrar etmiştir. Gayesinin, havayı temizleyerek, müttefiklerin ve bahusus Büyük Britanya'nın talepleri hakkında etraflı anlaşmaya varmak olduğunu belirtmiştir. Bu suretle Türk meselesinin müzakeresine geçildiği zaman hal şekline erişilmesi sadedinde güçlüklerin büyük bir kısmı bertaraf edilmiş ve Türk delegeleri de aşağı yukarı ne gibi bir durumda bulunduklarını bilmiş olacaklardır.

İRAN'IN DURUMUNA ÖZENİYOR

Amiral Webb'in telgrafında belirtildiğine göre, Damad Ferid, İngiltere ile İran arasındaki geçenlerde imza edilmiş olan antlaşmanın benzerinin Türkiye ile İngiltere'yi de bağlanmasını bilhassa istemiştir. İngiliz-İran antlaşması ise, Avrupa'da geniş tepkiler yaratmış ve Fransa gazeteleri İngiltere'yi, bu antlaşma ile Wilson prensiplerini çiğnemekle ve İran'ı sömürge hâline getirmekle suçlamışlardır.

Amiral Webb, 8 eylül tarihli bu telgrafında bu hususta aynen şöyle demektedir:

"Damad Ferid, İran ile yapılan anlaşmayı ileri sürerek en büyük arzusunun, hangi şartlar altında olursa olsun, Türkiye ile Büyük Britanya'yı buna benzer bir vasıta ile birleştirmek olduğunu beyan etmiştir"

ZARARSIZ ANLAŞMA

Amiral Webb bu telgrafının sonunda şunları eylemektedir:

"Müttefiklerin tam metin hazırlanmasında bir anlaşmaya varmak için müşkülât çekseler dahi Türkiye'ye teşmil edilecek şartların dikte mahiyetinden başka bir şey olmayacağı hususundaki kanaatimi Ferid Paşa'ya izhar etmekten çekindim ve İran'ın harpte dostane bir tarafsızlık siyaseti takip etmiş olduğunu işaretle yetindim. Hattâ bu kadar zararsız ve makûl bir antlaşmanın Batı Avrupa'da bir hayli tenkid mevzuu olduğunu ve ayrı bir görüşmeye dair en ufak bir şüphenin dahi önüne geçilemeyecek olan son derece tehlikeli bir durum ihdas edebileceğini söyledim.

Bu itibarla teklifin bir kısmı ile bütün taraflar için mevzuu bahis olan avantajları takdir etmekle beraber diğer taraftan mahzurlarının pek fazla olması muvaccehesinde geri alınmasını tavsiye ettim."

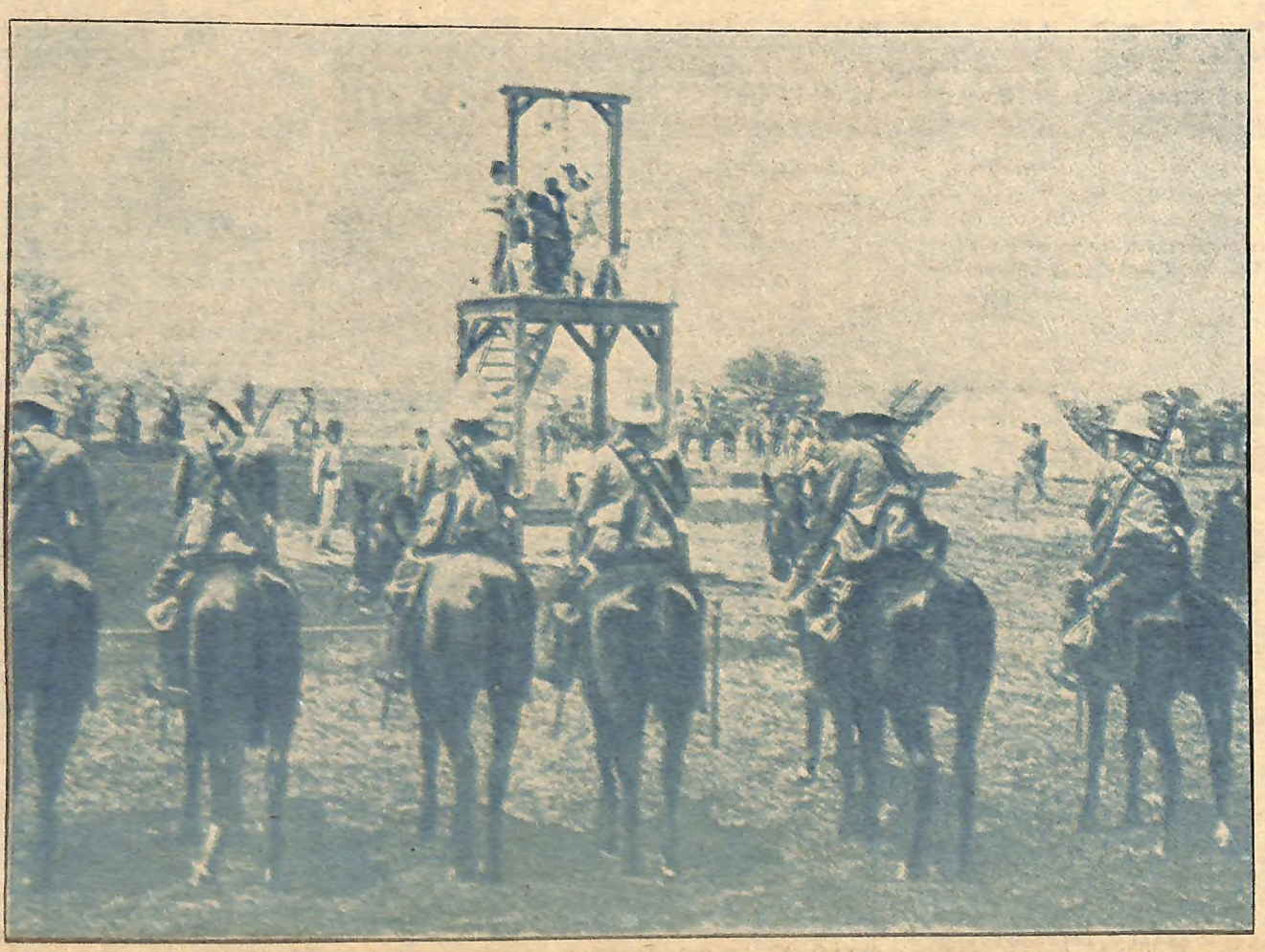

Mısır'da İngiliz idaresi: Bir vatanperver idam ediliyor.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

PAZARTESİ 15 EYLÜL 1919

Lozan gazetesine göre:

Millicilerin katli için fetva hazırlanıyor

DAMAD FERİD İNGİLİZLERE BAZI YERLERİN İŞGAL EDİLMESİNİ TEKLİF ETTİ

Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi'nin yayınlayacağı fetva ile millicileri öldürmenin dini vazife olduğu ilan edilecek

ATİNA

Gazet dö Lozan gazetesinin İstanbul muhabiri, Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi'nin, yakında bir fetva yayınlayarak, Halife'nin emri ile millicileri öldürmenin dinî bir vazife olduğunu ilân edeceğini bildirmektedir.

Burada yayınlanmakta olan (Le Messager d'Athenes) gazetesinin dünkü nüshasında, Lozan gazetesinden nakladerek verdiği bu haberde şunlar açıklanmaktadır:

Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi özel bir toplantıda şunları söylemiştir:

— Millî hareketin şefi ve Harbiye Bakanı (Nâzım Paşa'yı ima ediyor) ve bütün bu subaylar ittihadçıdır. Harbiye Bakanı'nı değiştirmeye ve yerine bir sivil veya bir sivil gibi davranacak bir askerî getirmeye karar verdik. Yeni Harbiye Bakanı da, memleketin emniyeti için tehlikeli görülen bütün şahısları Harbiye Bakanlığı'ndan uzaklaştıracaktır.

"Millî hareketin şeflerine karşı tesirli bir şekilde davranabilmek için ben bir fetva ve Padişah da bir beyanname yayınlayacak. Bunlarda, millî harekete iştirak eden her kimsenin sultanın ve hilâfetin düşmanı olduğu ve bunların katledilmelerinin cinayet sayılmayacağı ve her Müslümanın bunları tevkif etmekle ve mukavemet gösterdikleri takdirde de öldürmekle görevli bulunduklarını açıklayacağız. Asilerin bütün parası ve malları, onları yakalayan veya öldürenlerin olacaktır."

Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi

ZEYNEL ABİDİN DESTEKLİYOR

Gazet dö Lozan muhabirine göre, Şeyhülislâm Mustafa Sabri Efendi, bu konuda Zeynelabidin Efendi'nin fikrini sormuş, o da böyle bir fetvanın yayınlanmasını muvafık bulmuştur.

Aynı toplantıda Şeyhülislâm:

"— Bu hususta Sadrazam Damad Ferid Paşa ve diğer nazırlarla aynı fikirdeyiz" demiştir.

Şeyhülislâm, Konya Vilâyeti'nde geniş nüfuz sahibi bulunun dinî lider Zeynelabidin Efendi'nin, kendisini bu mevzuda tamamiyle destekleme vaadinde bulunduğunu da eklemiştir.

SÜLEYMAN ŞEFİK PAŞA

Lozan gazetesinin muhabiri aynı haberinde şimdiki, Harbiye Bakanı Süleyman Şefik Paşa'nın Konya'yı ziyareti sırasında başından geçenleri de şöyle anlatmaktadır:

"— Bir nasihat heyeti ile Konya'ya gelen Süleyman Şefik Paşa, halka, padişah adına geldiğini, tavsiyeleri olduğunu söyleyince halk temsilcileri tepki göstermiş ve kendisine: (Tavsiyelerinize ihtiyacımız yok. İstanbul'dan ve kötü idaresinden bıktık. Bütün bunlar onun yüzünden başımıza geldi) demişler, kendisini İstanbul'a derhal dönmeye davet ederek, kalmakta ısrar ettiği takdirde tevkif edileceğini tehdidkâr bir şekilde bildirmişlerdir."

KIM HAZIRLANMIŞ?

Gazette de Lausanne muhabiri, millî hareketi başlangıçta hükümetin hazırlamış olduğunu, fakat sonradan duruma hâkim olamadığını, idarenin tamamıyla ittihatçıların ve sonra da Mustafa Kemal'in ellerine geçtiğini ileri sürmekte ve Damad Ferid'in bu vaziyette duruma tekrar hâkim olabilmek için planlar hazırladığını anlatarak hainane fetva hakkındaki mühim açıklamasını yapmaktadır.

NOT— Eski Harbiye Bakanı Nâzım Paşa geçen 13 ağustosda Damad Ferid tarafından azledildiğine göre, Gazet dö Lozan muhabirinin bahsettiği özel toplantı bu tarihten pek az önce yapılmıştır.

Damad Ferid'in, şehrimize yeni gelerek vazifesine başlamış olan İngiliz Yüksek Komiseri Amiral De Robek ile uzun bir konuşma yaptığı ve Mustafa Kemal ile millîcileri ezmek için ya bir Türk ordusunu sevketmesine müsaade olunmasını veyahut da müttefiklerin kendi kuvvetleriyle bazı stratejik noktaları işgale gitmelerini teklif ettiği öğrenilmiştir.

Amiral De Robek, 13 eylül tarihi ile şehrimizden Lord Curzon'a, bu görüşme ile ilgili olarak aşağıdaki telgrafı çekmiştir:

"Bu sabah Sadrazam ile uzun bir görüşmede bulundum. Bu görüşme sırasında mumaileyh bana durumu izah etti. Keyfiyetin Amiral Webb tarafından size doğru bir şekilde etraflı olarak bildirilmiş bulunduğunu zannediyorum.

Mamafih Sadrazam'ın artan bir önem atfettiği Mustafa Kemal'in hareketlerine dair bana anlattıklarından bilhassa alakadar oldum. Damad Ferid Paşa bu hareketin Ankara, Sivas ve Erzurum vilâyetlerinde sayısı muhtemelen 500 kişiyi bulan nisbeten küçük bir subay grubu tarafından hazırlandığını Türk hükümeti ile müttefiklere aynı derecede düşmanlık gösterdiklerini ve bir aralık Sultan'a sadık oldukları halde şimdi farklı bir durum takındıklarını söylemiştir.

Bunun için de teklif ettiği çare bunları ezmek için ya bir Türk ordusu gönderilmesine müttefiklerin müsaade etmeleri veyahut da önemli stratejik noktaları işgal maksadı ile bir müttefik kuvvetin sevkedilmesi idi. Bu takdirde nisbeten çok daha az sayıda kuvvete ihtiyaç olacaktır.

SABIR TAVSİYESİ

Kendisine birinci şıkkın kanaatimce dahilî bir harp ilanına eşit bir hareket olsa müttefiklerin tamamıyla harpten bıkmış olduğunu ve ikinci şıkka gelince artık kan dökmek arzusunda bulunmadıklarını söyledim. Türk hükümetinin ve Sadrazam'ın ifadesine bakılacak olursa halkın büyük bir kısmının müttefiklerin kuvvetini takdir ederek barış konferansı şartlarını kabul etmeye mütemayil olduğu görülmektedir. Halbuki Mustafa Kemal taraftarları ise, vatansever olduğu kadar saçma bir hareket olan harbe devam edilmesi lehindedirler.

Memleketini bu suretle marûz bıraktığı tehlikelerin vahametini kendisine izah ederek sabırlı olmasını telkin ettim.

Sadrazam tatbiketmek istediği hareket tarzının muaffak olması için artık çok geç olduğundan korktuğunu ifade eylemiştir. Meslekdaşlarımla ve İngiliz askerî makamları ile muzakerede bulunduktan sonra size yine malûmat arzedeceğim."

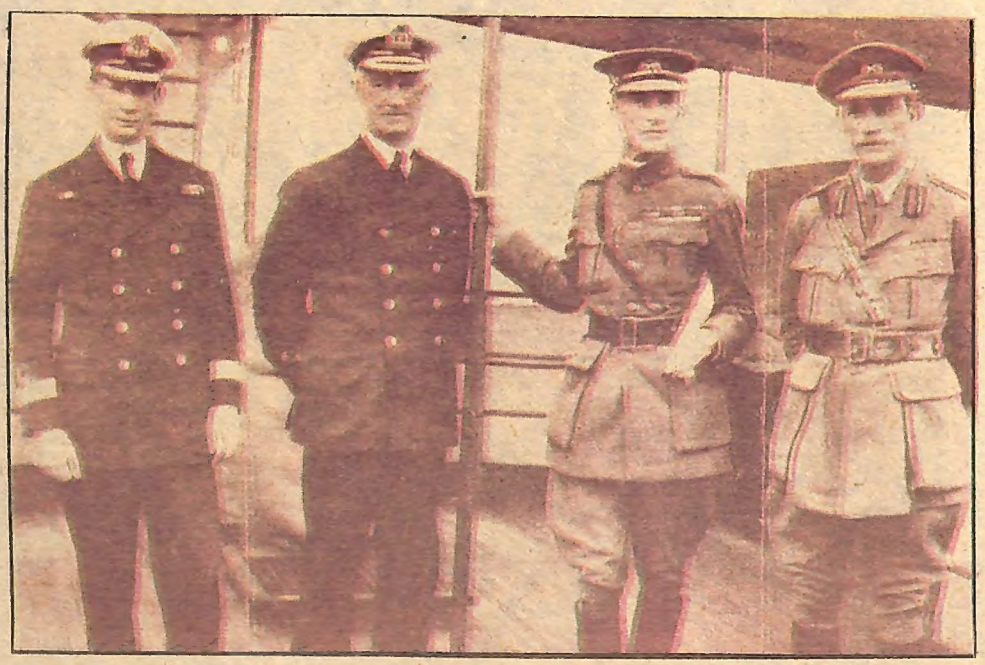

İstanbul'da yeni İngiliz yüksek komiseri Amiral De Robek (soldan ikinci) yanında İngiliz Generali İan Hamilton ile General Braithwait.

MUSTAFA KEMAL'İN TALİMATI

Sivas Heyet-i Temsiliyesi, «geçici hükümet» olarak göreve başlıyor

Ayrıca, Heyet-i Temsiliye imzası ile gönderilen telgrafda süratle Millet Meclisi'nin seçilebilmesi için hazırlıklara başlanılması istendi

SİVAS

Mustafa Kemal Paşa, İstanbul ile bütün bağlarını kestikten sonra Sivas Kongresi Heyet-i Temsiliyesinin geçici bir hükümet olarak vazifeye başlaması gerektiğini bildirmiş ve bu hususta ilgili müdafaai hukuk cemiyetleri idarecileri ile kolordu kumandanlarının acele fikir ve görüşlerini kendisine bildirmelerini istemiştir.

Cumartesiyi pazara bağlayan gece buradan gönderilen ve yalnız "Mustafa Kemal" imzasını taşıyan telgrafta şöyle denilmektedir:

"Kongrece alınması düşünülen tedbirleri kapsayan yazı örneği aşağıda bilginize sunulmuştur: Bu konudaki yüksek görüş ve düşünceleriniz alındıktan sonru umumi heyetçe görüşülerek yürürlüğe konulacaktır. 15.9.1919 günü öğleye kadar görüşlerinizi bildirmenizi bekliyoruz efendim.

Millî amaçları hainane bir surette yorumlayan ve başka anlamlara çeken; hareketi milliyemizi gayrı meşru olmak üzere ilan eden ve padişahlık ve halifelik katına karşı milletin sonsuz bağlılığını kanuna ve bütün meşru vasıtalarla belirtmeye can attığımız halde, padişah ile millet arasında bir engel duvarı kuran, halkı birbirine karşı silahlandıran ve birbirini öldürmeye kışkırtıp yönelten İstanbul hükümeti ile bağlantıyı kesmek zorunda kalan Umumi Kongre Heyeti, aşağıdaki kararları sizlere bildirmeyi vazife addeyler:

1— Devlet işleri, padişah hazretleri adına ve yürürlükteki kanunlara göre eskisi gibi yürütülecektir. Soy ve din ayrılığı gözetmeksizin, halkın canı, malı, ırzı ve her türlü hakları güven altında bulundurulacaktır.

2—Hükümet memurlarının kendilerine verilmiş vazifeleri milletin meşru emellerine göre yürütülmeleri gerekir. Bununla birlikte, vazife yapmaktan çekinenlerin özür bildirmeleri, vazifeden çekilenlerin yerlerine uygun görülen kişiler vekil olarak atanacaklardır.

3—Vazife sırasında millî emeller ve gidişe aykırı davranışları görülecek ve anlaşılacak olanlar, din ve milletin selâmeti adına kesin olarak ağır cezalara çarptırılacaklardır.

4— Vazifeden çekilmiş memurlardan ve halktan her kim olursa olsun millî kararlara aykırı davranışlarda bulunan ve bozgunculuk aşılayanlar da ağır cezalara çarptırılacaklardır.

Mustafa Kemal Paşa Sivas Kongresi'ne katılan delegelerden ikisi ile...

5— Vatanın ve milletin selâmet ve saadeti, adalet ve haktanırlıkla ve yurtta birlik ve güvenin sağlanmasıyla gerçekleşebilir. Bu yolda gereken her türlü tedbirin alınması kolordu komutanlarıyla valiliklerden ve bağımsız mutasarrıflıklardan beklenir.

6— Milletin dileklerinin padişah hazretlerine bildirilmesi sağlandıktan sonra, milletçe inanılıp güvenilerek meşru bir hükümet kuruluncaya kadar yazışmalar Sivas'ta Umumi Kongre Heyet-i Temsiliyesiyle yapılacaktır.

7— İşbu kararlar bütün teşkilâtı millîye merkezlerine bildirilecek ve halka duyurulacaktır."

NERELERE GÖNDERİLDİ

Bu yazı Balıkesir'de 14. Kolordu, Konya'da 12. Kolordu, Diyarbakır'da 13. Kolordu, Erzurum'da 15. Kolordu, Ankara'da 20. Kolordu, Bursa'da 17. Tümen, Çin'de 58. Tümen, Bandırma'da 61. Tümen Komutanlıklarına ve 61. Tümen aracılığı ile Edirne'de Birinci Kolordu, Niğde'de 11. Tümen Komutanlıklarına ve ayrıca vilâyetlere, bağımsız sancaklara, belediyelere, Müdafaai Hukuk Cemiyeti Merkez Heyetlerine gönderilmiştir.

SEÇİME HAZIRLANIN

Ayrıca cumartesi günü "Heyet-i Temsiliye" imzası ile aynı merkezlere birer telgraf daha gönderilmiş ve süratle Millet Meclisi'nin seçilebilmesi için derhal hazırlıklara başlanması istenilmiştir.

Bu telgrafta da şöyle denilmektedir:

"İstanbul hükümetinin tuttuğu ve sürdürdüğü geçici yönetme ve yaşamakta olduğumuz günlerin büyük korku ve tehlikelerine karşı haklarımızı savunmak ve varlığımızı korumak için Millet Meclisi'nin seçilmesini ve toplanmasını sağlamak ve çabuklaştırmak bugünün en önemli işidir.

İstanbul hükümeti, milleti aldatarak, milletvekili seçimlerini aylarca yaptırmamış olduğu gibi son zamanda verdiği seçim emrinin yerine getirilmesini de türlü nedenlerle geciktirmekte ve geri bırakmaktadır.

Ferid Paşa'nın, Toros'un ötesindeki illerimizden vazgeçtiği, Sulh Konferansı'na verdiği nota ile sabit olmuş; Aydın ilinde Yunanlılarla aramızda hudud çizmeye girişmesi de orada düşman eline düşen yerlerin bir olup bitti biçiminde Yunan topraklarına katılmasını kabul ettiğine delil sayılmıştır. Düşman eline geçmiş öteki yurt parçaları içinde bunlara benzer akılsızca ve hainane siyasetiyle ülkenin ve milletin bölünüşüne yol açması beklenir. Ve Millet Meclisi toplanmadan önce barış antlaşması imza ederek milleti bir olup bitti karşısında bulundurmak istediği sanılmaktadır. Bundan dolayı Umumi Kongre, orduyu ve milleti uyanıklığa çağırır ve aşağıdaki işlerin süratle yapılmasını, milletin var ya da yok oluşu ile sonuçlanacak önemde sayıldığın bildirir.

Birincisi — Seçim hazırlıklarının yürürlükteki kanunda gösterilen en kısa müddet içinde yapılıp bitirilmesi için Belediyeler ve Müdafaai Hukuk Cemiyetleri bütün güçleriyle çalışmalıdırlar.

İkincisi — Sancaklardan çıkarılacak milletvekillerinin nüfusa göre, sayısı hemen tesbit olunarak Heyeti Temsiliye'ye şimdiden bildirilmelidir adaylar işi daha sonra haberleşme ile yoluna konacaktır.

Üçüncüsü — Gerek seçim hazırlıkları sırasında, gerek seçim yapılırken gecikmeye yol açacak nedenler şimdiden düşünülerek ortadan kaldırılmalı ve hiç bir gecikmeye yer verilmeyerek en kısa müddet zarfında seçimler sonuçlandırılmalıdır.

İşbu kararın, bölgenizdeki bütün belediyelere ve Müdafii Hukuk Cemiyetlerine bildirilmesine ve gereğinin süratle yapılmasına yardım buyurmanız rica olunur."

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

SALI 16 EYLÜL 1919

GEÇİCİ HÜKÜMETE TEPKİ

ALINAN KARARLARA BAZI İTİRAZLAR YAPILIYOR

Trabzon delegeleri Servet ve İzzet beyler geçici hükümete cephe alırlarken, Kazım Karabekir de kararların mühim bir kısmına katıldığını, ancak Erzurum ve Sivas heyeti temsiliyelerinin birleştirilmesine karşı olduğunu bildiriyor

SİVAS

Mustafa Kemal Paşa'nın ve Sivas Kongresi heyeti temsiliyesinin, İstanbul hükümeti ile bağları koparıldığına ve bundan böyle "Geçici bir hükümet" durumuna girdiği anlaşılan heyeti temsiliyenin bütün işleri yürüteceğine dair kararlarına bazı merkezlerden itirazlar geldiği bildirilmiştir.

Dün buraya en sert protesto, Trabzon delegeleri Servet ve İzzet beylerden gelmiştir. Halbuki Mustafa Kemal Paşa çektiği telgrafta şahsî mütalea değil de Trabzon Müdafaai Hukuk Cemiyeti'nin görüşlerini talep etmişti.

Erzurum Kongresi'nde Heyeti Temsiliye'ye seçilen ve fakat bu heyetin hiçbir toplantısına katılmayıp derhal Trabzon'a giden ve sonra da Sivas Kongresi'ne katılmama kararını alan Servet Bey ile diğer Trabzon delegesi İzzet Bey, Kâzım Karabekir Paşa'ya gösterdikten sonra yolladıklarını bildirdikleri cevaplarda şu iddiaları ileri sürmektedirler:

"— İstanbul hükümeti ile bağların koparılması bir olup bittiye getirilmiştir. Bundan kesin olarak vazgeçilmelidir. Heyeti Temsiliye'nin başvurulacak tek mercii ilânı çok kötü neticeler verecektir."

"— Sivas Kongresi'nin, Erzurum Kongresi Heyeti Temsiliyesi'ne uyması gerekirdi. Sivas Kongresi selâhiyetsizdir ve Erzurum Kongresi Heyeti Temsiliyesi'ne üye de ilâve edemez."

Trabzon'un bu iki delegesi kararları protesto ettiklerini, bunlara katılmadıklarını da bildirmekte ve yalnız Erzurum Kongresi'nin hâkimiyetinin devam edebileceğini söylemektedirler.

KARABEKİR PAŞA

Diğer taraftan Erzurum'da 15. Kolordu Kumandanı Karabekir Paşa da Mustafa Kemal'e yolladığı cevapta, Trabzon delegelerinin cevaplarını gördüğünü, bunlara **"İtimad ve hürmetinin fevkalâde olduğunu"** kaydetmekte, yalnız kendi görüşlerini de uzun bir telgraf halinde ayrıca bildirmiştir.

Kâzım Karabekir Paşa, Sivas'ta Heyeti Temsiliye tarafından alındığı bildirilen kararların mühim bir kısmına katıldığını belirtmekte fakat Sivas ve Erzurum Kongreleri Heyeti Temsiliyelerinin ayrı ayrı çalışmaları gerektiğini de ilâve etmiştir.

Karabekir Paşa telgrafında şöyle demektedir:

"Erzurum Kongresi Doğu Anadolu vilâyetleri namınadır. Sivas Kongresi ise bütün ulusu temsil eden bir kongredir ki, bu kongrenin de ayrıca bir heyeti temsiliyesi olması doğrudur. Ancak, Sivas Kongresi Heyeti Temsiliyesi, Doğu Anadolu illeri Heyeti Temsiliyesini ortadan kaldırmış olmuyor. Bu Heyeti Temsiliye elbette her an vardır. Yalnız bu heyeti temsiliyeden olup şimdi Sivas Kongresi Heyeti Temsiliyesi'ne girmiş bulunanlar varsa, bunların Doğu Anadolu İlleri Heyeti Temsiliyesinden çekilmelerini istemek doğru olabilir. Sivas Kongresi, bütün milletin menfaatlerini ve Doğu Anadolu İlleri Heyeti Temsiliyesi de Doğu Anadolu illerinin hukuk ve menfaatlerini muhafaza eder."

Karabekir Paşa telgrafında şu noktayı da belirtmiştir:

"Heyeti Temsiliye'nin başvurulacak en yüksek kat oluşu ve yetkileri, işin en önemli noktasıdır ki, bu konuda acele davranmaktan sakınılmasında sizinle tam görüş birliğindeyim. Heyeti Temsiliye tekliflerinden birden beşe kadar olan maddelerine gelince bunların değil sorulmasını hatta beyanname halinde veya bir temenni şeklinde bile neşrini fazla görürüm."

Mustafa Kemal Paşa'nın çevresindeki kanaate göre, Kâzım Karabekir Paşa kararlarının mühim kısmına katılmaktadır. Yalnız iki kongrenin heyeti temsiliyelerinin ayrı ayrı çalışmalarının lüzumlu olan birliğin sağlanmasına mani olacağı belirtilmiştir.

İzzet Bey

DİĞER İTİRAZLAR

Diyarbakır'dan 13. Kolordu Kumandanı Cevdet Bey'den gelen uzun bir telgrafta ise, İstanbul'a karşı böyle bir davranışın, siyasî maksatlar güdenlerce Halife'ye karşı bir isyan gibi gösterilerek halkın yanıltılabileceği söylenmekte ve birçok sualler sorulmaktadır ki bunlardan mühimleri şunlardır:

— İstanbul hükümeti, İngiliz kontrolü altında bulunduğundan bu gibi kararlarla İngilizlerle bir savaş göze mi alınıyor? Böyle bir harbe girilirse muvaffakiyetten ne derece eminsiniz?

— Bu kararlar memleket menfaatlerine uygun mudur? Bağlar kopartılırsa memur ve asker maaşları ne olacaktır?

Diğer taraftan Erzurum ve Sivas Müdafaai Hukuk Cemiyetleri de cevaplarında Heyeti Temsiliye'nin yetkilerine itiraz etmişler ve Sivas şubesi, bilhassa, kongre kararlarına karşı gelecek memurların cezalandırılmasının karışıklık yaratacağını ileri sürmüştür.

Malatya'daki kuvvetlerin kumandanı İlyas Bey de, halkın aydınlatılmasını önce istemiş ve bunun için de kararın geri bırakılmasını tavsiye etmiştir.

Heyeti Temsiliye'nin bütün bu itirazlara cevap hazırlamakta olduğu bildirilmektedir.

Trabzon'da Mustafa Kemal aleyhinde beyannameler duvarlara yapıştırıldı

TRABZON

Erzurum Kongresi'ne Sürmene delegesi olarak iştirak edip "Ordular dağıtılmalıdır" diye propaganda yapan, Mustafa Kemal'in de kongre başkanlığına seçilmesine mani olmak için çalışan Ömer Fevzi dün gece bir İngiliz gemisine binerek İstanbul'a kaçmıştır.

Ömer Fevzi, Erzurum Kongresi'nden döndüğü günden beri kongre kararları aleyhinde SELAMET adlı ve sahibi bulunduğu gazetede şiddetle neşriyat yapmaktaydı. Ömer Fevzi, millîciler tarafından tevkif edileceğini anlayınca kaçmıştır.

SELAMET gazetesi, Sivas Kongresi'nin muvaffak olamaması için de elinden geleni esirgememiştir.

Sivas'tan Mustafa Kemal Paşa'nın, İstanbul hükümeti ile bağların koparıldığına dair bildirisinin buraya gelmesi üzerine buradaki faaliyet birden arttırılmış ve dün gece şehrin birçok yerlerine beyannameler yapıştırılmıştır.

Bu beyannamelerde şunlar yazılıdır:

"Vatan felâkete sürükleniyor. Ağla ey milleti hazin ağla. Ağla ey kavmi perişan ağla. Ey millet on senedir kanını eme eme doymayan, seni felâketler içerisinde inleten o menhus cemiyet bugün yine idareyi eline alıyor. Bu sefer Şarkî Anadolu Cemiyeti namiyle ve İttihat yadigârlarından mürekkep cemiyeti meşumenin kararlarını iyi tetkik et. Göreceksin ki senin idamını hazırlayacak olan ipler orada hazırlandı. Anlayacaksın ki memleketin felaketini davet edecek kararlar orada verildi. Düşün millet, düşün de ağla. Son pişmanlık fayda vermez. Bugünkü felâketlerine senin sükutun sebep olmuştur. Bugünkü sükutun da yarınki felâketlerini hazırlıyor. Hareket et. Bugünkü hareketlerinle yarınki hayatını kazanmış olacaksın. Mukaddesatının çiğnenmesini, namusunun ırzının payımal olmasını arzu etmeyenlere hitap ediyoruz. Şarkî Anadolu Cemiyeti verdiği kararlarla seni felâketler uçurumuna atacak. Bugün onlardan doğan bu idareci muvakkata seni padişahı izâmından, halifei zişanından ayırmaya çalışıyor. Vatanını düşmanlara çiğnetecek kararlar veriyor. Namusunuz, ırzınız, mukaddema mukadderatınız hörmetine bağırın. Yek vücud olup halifei izamınıza sadakat telgrafları çekin ve deyiniz ki siz idarei muvakkata denilen bir çetenin zulmüne katlanmayınız. Bizi bir idareci muvakkata değil ancak Peygamberimizin vekili olan Halifei Zişanımız korur ve himaye eder. Halife yolundan hakdan başka bir yol istemeyiz."

20. Kolordu Kumandanı Sivas'a bilgi veriyor

Ali Fuad Paşa Orta Anadolu'da tedbir alıyor

● Ankara ve Konya valilerinin tevkif edilmeleri için hazırlıklar tamamlandı

Damad Feridçi Vali İbradili Cemal Bey'in tahakkümü altında inlemekte olan Konya'dan bir görünüş.

SİVRİHİSAR

Ankara'dan buraya gelmiş olan Yirminci Kolordu Kumandanı Ali Fuad Paşa, önceki gün son durum ve planları ile alakalı olarak Sivas'ta Kongre Heyeti Temsiliyesine aşağıdaki telgrafı göndermiştır.

1 — Makineli tüfek, süvari, telgraf ve istihkam müfrezeleri ile bir kudretli takımdan ibaret bulunan maiyetimle Sivrihisar'a muvasalat ettim. Her tarafta fevkalâde hüsnükabul gördüm. Eskişehir'e merbut Sivrihisar ve Mihalıççık kazaları, Eskişehir hükümeti merkeziye ile rabıtasını katedinceye kadar müstakilen ifayı vazife edecektir.

2 — Buradan 14 eylülde bir kaç bin millî efrat alarak Eskişehir'e hareket ve orada kongre mukarreratını kamilen ifaye gayret edeceğim. Bu teşebbüsatıma asker karıştırmayacağım.

3 — Malum iki validen birisinin tevfik ve teb'idi hususu derdesti icradır. Konya valisinin teb'idi hakkında birçok teşebbüsat icra edilmiş ise de henüz bir cevap alamadım. Kongre heyeti temsiliyesince bu hususun ayrıca temin edilmesini münasip görüyorum.

4 — Aydın Kuvayı Millîyesine muktedir bir kumandan bulamıyorum. Bu vazifeyi burada ifa edebilecek fazla bir kimsemiz yoktur. Evvel ve ahir istirham eylediğim veçhile Refet beyefendinin bu havaliye gönderilmesini rica ederim.

5 — Ankara - Eskişehir arasında Sarıköy civarındaki büyük köprü tahrip olunmuştur.

6 — Millî kongrenin hakkı acizanemdeki teveccühat ve iltifatına dahi arzı teşekkür ve minnettari eyler ve milletçe muvaffakiyetlerimizi Cenabı Haktan tazarru eylerim."

VALİLER

Ali Fuad Paşanın telgrafının üçüncü maddesinde valilerden birinci Ankara Valisi Muhittin Paşadır. Ankara'da tutunamayacağını anlayıp Çorum'a kaçan ve orada Kuvayı Millîye aleyhinde faaliyete girişen Muhittin Paşanın tevkifi için bir plan hazırlandığı ve paşanın her an tevkifinin beklendiğini Ali Fuad Paşa söylemiştir.

Yakalanmak istenen diğer Vali İbradili Cemal ise Konya'da şimdiki halde duruma hakim görünmektedir.

AYDIN CEPHESİ

Ali Fuad Paşanın, "muktedir bir kumandan bulamıyorum" diye bahsettiği Aydın çephesinden gelen haberler ise orada efelerin birbirlerine girdiklerini göstermektedir. Bilhassa Demirci Mehmet Efe, Hacı Şükrü'yü bir vesile ile uzaklaştırmış, Yörük Ali de küsmüş, bir tarafa çekilmiştir. Kuvayı Millîyeci gözüküp aslında Hürriyet İtilafcı olan Nazilli'deki, grup Demirci Mehmet Efe ile 57'inci Tümen Kumandanı Albay Şefik'indahi arasını açmaya muvaffak olmuştur. Bu durum karşısındadır ki, Ali Fuad Paşa, Refet Beyin bu cepheye gönderilmesini istemektedir.

ESKİŞEHİR KUŞATILIYOR

● Amaç, Eskişehir'in Kuvayı Millîye'ye iltihakını sağlamak olduğu ifade ediliyor

ESKİŞEHİR — HARBİYE Bakanı tarafından azledilmesine rağmen 20. Kolordu Kumandanlığını bırakmamış olan Ali Fuad Paşa'nın yanındaki kuvvetle birlikte cumartesi günü Sivrihisar'a vardığı ve Eskişehir'in Kuvayı Milliye ile iltihakını sağlamak maksadiyle kuşatma planını tatbike başladığı öğrenilmiştir.

Ali Fuad Paşa'nın cumartesi günü Sivrihisar'a geldiğini haber alır almaz mutasarrıf Hilmi Bey, İçişleri Bakanlığı'na çektiği bir şifre telgrafta:

"Eskişehir'de kalan Hamdi Paşa ile birlikte İngiliz kontrol zabiti ile mülâkat etmiştik. İngiliz kontrol memuru, Teşkilâtı Milliye kuvvetinin Eskişehir'e gelmeleri muhtemel ve geldikleri takdirde mukavemetten başka çare olmadığını ifade etmiştir." dedikten sonra, millî kuvvetlere karşı şehri savunmak için elde yalnız İngiliz kuvvetlerinin bulunduğunu da eklemiş ve ne şekilde hareket etmesi gerektiği hususunda bakandan talimat istemiştir.

Mutasarrıf Hilmi Bey, bu telgrafına bir cevap alamayınca dün tekrar İçişleri Bakanlığına bir şifre daha yollamış ve bu defa bir iki sınıfı silâh altına çağırıp, bunları Kuvayi Milliyecilere karşı göndermek, Türkü Türke kırdırmak selâhiyetini istemiştir. Hilmi Bey, galeyan halinde olan Eskişehir halkını toplayıp yatıştırdığını da eklemiştir.

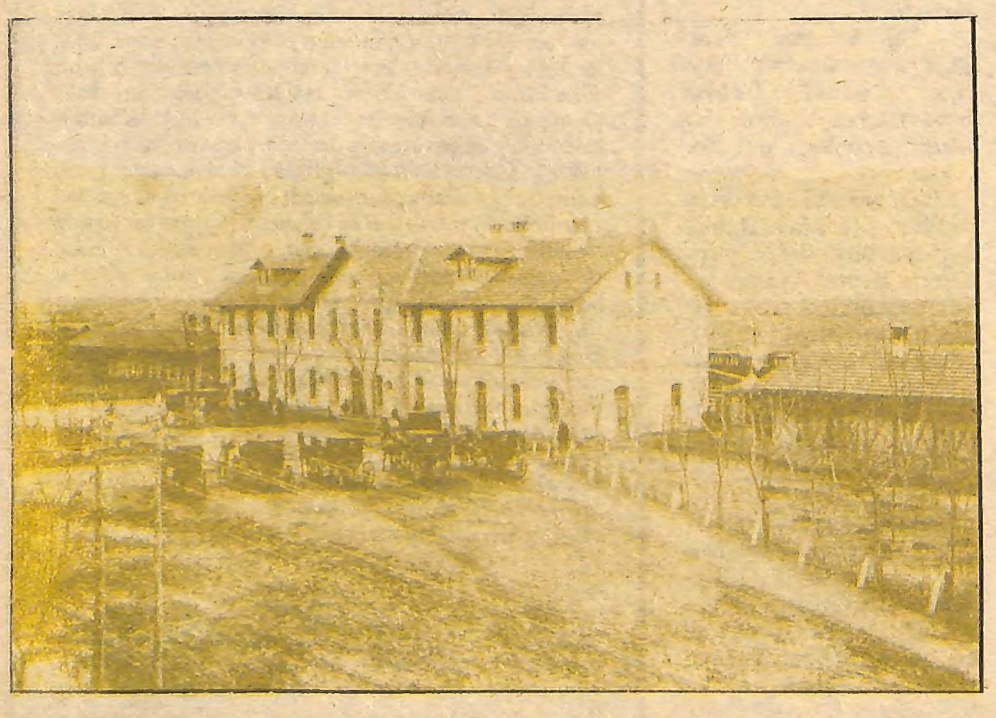

İngilizler tarafından işgal altına alınan Eskişehir Garı

ALI FUAD PAŞA HAREKETE GEÇİYOR

13 eylülde Sivrihisar'a ulaşan Ali Fuad Paşa, Eskişehir'in hariçle olan bütün muhaberatı ile şimendifer münakalatını sür'atle kesmeyi hedef tutan planını derhal tatbike başlamış ve 13 eylülü 14 eylüle bağlayan gece, Beypazarı, Mihalıççık, Sivrihisar, Seyitgazi, Afyonkarahisar, Uşak ve sair mahallerden toplanacak olan halk ve müfrezelerin Eskişehir etrafında hangi gün ve mevkilerde bulunması lâzım geldiğine dair olan tebligatını yapmıştır.

Bu plana göre, Keskin - Bozdağ - Ağapınar - Kanlıpınar - Kızılinler süratle kontrol altına alınarak Eskişehir kuşatılmış olacaktır.

Şimdiden bütün livanın mülhakatı hem Eskişehir ve hem de İstanbul ile muhaberelerini kesmiş bulunmaktadır.

Milliyet
30
İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi
KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR
HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR
ÇARŞAMBA 17 EYLÜL 1919

MUSTAFA KEMAL İTİRAZLARI YANITLIYOR

«Gayemiz bütün Anadolu'yu birleştirmek»

SİVAS

MUSTAFA Kemal Paşa, İstanbul hükümeti ile bağları koparan önceki günkü kararlara itiraz edenlere kati cevaplar yollamıştır. Dün, Trabzon delegelerinden bu kararları protesto eden Servet Bey'e yollanan telgrafta:

"—İstanbul hükümeti ile yazışmayı kesmek, temel kararlarımızın dördüncü maddesinin dışında değil, içindedir. Üstelik, o madde kapsamını aşan ve o zaman hiç düşünülemeyecek olan hıyanetkârâne sebepler yüzünden yapılmış bir işlemdir. Aslında bu olup bittiyi yapan biz değil, İstanbul hükümetidir. Kapalı telimizde bildirilenlerin uygulanması kaçınılmaz bir iştir. Bundan hiçbir yolla dönülemez. Biz, uygulamak için sizin uygun görüşünüzü almayı bir ödev saydık. Uygun görüp görmemek sizin bileceğiniz bir iştir."

Mustafa Kemal Paşa, "Sivas Kongresi"nin umumî bir kongre olacağını herkes biliyordu. Bunun sizce başka türlü görülmekte olduğunu şimdi ilk olarak sizden işitiyorum" demekte, Erzurum Kongresi'nce seçilmiş Heyeti Temsiliye'nin kendisi, Rauf Bey, Bekir Sami, Raif Efendi ve Şeyh Hacı Fevzi Efendi'nin iştiraki ile daha dört üye eksik olmakla beraber çoğunluk halinde bulunduğunu hatırlatmakta ve şunları bildirmektedir:

"Yalnız şunu da bildireyim ki, bugün bütün Anadolu ve Rumeli'nin birlikte tutmak zorunda oldukları yol seçilirken, azınlıkların değil, çoğunluğun isteğine uymaya ve azınlıkları bu yola çevirmeye kesin zorunluk vardır. Başvurulacak en yüksek kat ve yetki konusunda daha akla yatkın bir görüşünüz varsa, bildirmek iyiliğinde bulununuz. Uyulması zorunlu görülen bugünkü hareket tarzı, dikkatle incelenirse tüzüğümüze ve Erzurum Kongresi'nin temel kararlarına tam uygundur."

Mustafa Kemal, Trabzon delegesi Servet Bey'e yolladığı telgrafda «İstanbul hükümeti ile ilişkiyi kesmek temel kararlarımızın 4. maddesi gereğidir» diyor

Telgraf'ın sonunda, "Bugün önlenemeyecek bir gidiş varsa, o da, İstanbul hükümetinin millet ve memleketin kaderini alçakçasına İngilizlerin isteğine bırakması ve kendi çıkarlarına kurban etmesidir" denilmektedir.

KARABEKİR'E CEVAP

Mustafa Kemal Paşa, Kâzım Karabekir'e yolladığı cevabî telgrafta da, ileri sürülen itirazları reddetmekte ve "Hakları, yetkisi ve menfaatleri, Doğu Anadolu illerinden elbette hiçbir bakımdan az olmayan Batı Anadolu'nun haklı ve meşru olan düşünce ve tekliflerini dikkate almayarak, onları herhangi bir uydu durumunda bulundurmaya kalkışmak, bizim aklımızın bir türlü kabul edemediği işlerdendir" diyerek, bu sebeple Erzurum Kongresi Heyeti Temsiliyesi'ne altı üye daha alınarak, bu heyetin güçlendirildiğini bildirmektedirler.

Gayenin, bütün Anadolu'yu birleştirmek olduğunu belirten Mustafa Kemal, Karabekir'in bir başka teklifine de cevap olarak şunları bildirmiştir:

"—Sivas genel kongresinin kararları başka, Erzurum Kongresi'nin kararları başka, Doğu Anadolu Müdafaai Hukuk Cemiyeti'nin Heyeti Temsiliyesi başka gibi ayrılıklar ve başkalıklar elbette söz konusu olamaz ve bunun söz konusu olması, elbette yürekten kopup gelen bütünlük amacımız, kutsal ülkümüz için son derece zararlıdır. Böyle olunca, birbirini ortadan kaldıran heyeti temsiliyeler olmadığı gibi, birine girince, ötekinden çekilmesi istenebilecek üyeler de yoktur."

İstanbul'la özel ve ticarî muhaberat serbest

SİVAS

İstanbul hükümeti ile bağların koparılması kararı, bazı yanlış anlamalara sebep olduğundan, Heyeti Temsiliye adına Mustafa Kemal, yeni bir açıklama yapmış, 12 eylül tarihli yasağın yalnız İstanbul'la resmî muhaberata ait olduğunu bildirmiştir.

Dün yapılan tamimde, "Hususî ve ticarî muhaberat tamamen serbesttir. Yalnız Dersaadetle olacak bu gibi muhaberatın murakabe altında bulundurulması lâzımdır" denilmektedir.

Fransa'da 1910 yılında yapılan manevralarda yabancı askerî delegeler arasında Kolağası Mustafa Kemal Bey de vardı. İkinci sıradan birinci

KASTAMONU MİLLİCİLERE İLTİHAK ETTİ

Üsteğmen Şevket Bey

Kastamonu'yu Kuvayi Milliye adına eline alan Topçu Albayı Osman Bey.

KASTAMONU

KASTAMONU çok heyecanlı saatler yaşadıktan sonra, gece geç vakit Kuvayı Milliye'ye iltihak etmiştir. Damad Ferid taraftarları, vali vekili, mevki kumandanı tevkif edilmişlerdir.

Öğrendiğimize göre, Kastamonu'yu Kuvayı Milliye'ye iltihak ettirmek üzere Ankara'dan gönderilen Topçu Albayı Osman Bey, yanında bir iki subayla akşam şehrimize gelmiş, Damad Ferid taraftarı vali vekili ile mevki kumandanı tarafından evinde tevkif edilmiştir. Damad Feridçiler böylece duruma hâkim olduklarını sandıkları bir sırada, Üsteğmen Şevket Bey ile daha birkaç genç subay âni baskınlarla durumu birden değiştirmişler ve bu defa tevkif edilmek sırası Damatçılara gelmiştir. Derhal serbest bırakılan Albay Osman, telgrafhaneyi işgal altına alarak, Ankara kanalı ile Mustafa Kemal Paşa ile Sivas'ta irtibat kurmuştur.

NE KONUŞTULAR:

Osman Bey, Mustafa Kemal Paşa'ya önce durumu şöyle bildirmiştir:

"— Bugün Kastamonu'ya geldim. İstanbul hükümetinin adamlarıyla vali vekilinin ve jandarma komutanının düzeni üzerine evimde tutuklandım. Yurtseverlikte örnek subaylarımızın yardımı ile şimdi kurtuldum. Ben de vali vekilini ve jandarma alay komutanını birlikte tutukladım. Telgrafhaneye el koydum. Burada durum önemlidir. Kongreden çok rica ederim; bütün kararlarından buraya bilgi vererek Kastamonu'nun sayın halkını aydınlatsın, yeni valinin İnebolu'ya indiği haber alınmıştır. Hakkında ne muamele yapılacaktır? Buraya vali vekili vesaire tayini hakkında millî kongrenin bana selâhiyet vermesine ve işbu istirhamımın cevabına makine başında intizar eylediğim maruzdur".

Mustafa Kemal'in duruma hâkim olup olmadığı hakkındaki suale de Osman Bey, halen vilâyete hâkim olduğunu, kuvvetinin 250 kişi çıkarır bir tabur ve dört makineli tüfekli bir mitralyöz bölüğünden ibaret bulunduğunu söylemiş, merkezdeki 35 jan-

Devamı 2. Sayfada

SİVAS KONGRESİ'NİN YAYINLADIĞI GAZETE

صاحبا منياز ومدير مسؤلى صلاح الدين

ادرسى : سيواس — ارادهٔ ملیه

سه‌لكى ايكى يوز يكرمى غروشدر .
التى آيلغى يوز يكرمى بش غروشدر .

ارادهٔ ملیه

هفته‌ده ايكى دفعه نشر اولنور

نسخه‌سى ١٠٠ پارەدر

مطالب وآمال ملیه‌نك مدافعيدر .

پازار : ١٨ ذى‌الحجه ١٣٣٧ و ١٤ ايلول سنه ١٣٣٥ نومرو : ١

حركات ملیه‌نك اسبابى

Sivas'ta pazar günü ilk nüshası çıkmış olan İrade-i Milliye gazetesinin birinci sayfası

İrade-i Milliye 14 eylülde çıktı

SİVAS

MİLLÎ Kongre tarafından yayınlanmasına karar verilen gazetenin birinci nüshası 14 eylülde çıktı. (İrade-i Milliye) adını taşıyan bu yeni gazetenin, haftada iki defa çıkacağı anlaşılmaktadır.

"Harekâtı Milliye'nin sebepleri başlıklı ilk başmakalede Damad Ferid'den "Hain" diye bahsedilmekte ve bakanlarının da "Alçaklar" olduğu belirtilmektedir.

Başmakalede, neden bu hale düştüğümüzün tahlili yapılırken deniliyor ki,

"Hiç kimse inkâr edemez ki, Arap memleketlerini kaybeden Türkoğlu, kendi anayurdu olan Anadolu'sunu payitahtı ile beraber bütün tamamiyeti-milliyesi ile müdafaa ve muhafaza etmiş ve mütarekename imzalandığı gün bu topraklardan düşman elinde hiçbir karış bırakmamıştı. Türk memleketi Türk'ün elinde duruyordu.

Fakat aradan on ay geçer geçmez, feleğin çemberi dönüp değişti. Başta sevgili payitahtımız olduğu halde Musul, Adana, İzmir gibi en güzel ve en feyyaz eyaletlerimizle İzmit, Eskişehir, Samsun ve kısmen Balıkesir sancaklarımız ve hatta iki adım ötede duran Merzifon ismindeki kazamız vesaire gibi birçok yerlerimiz düşman istilâsına uğradı."

HÜKÜMETİN MAKSADI NEDİR?

(İrade-i Milliye)'nin bu ilk başmakalesinde yeni tehlikeler olduğu, Ermenistan kurulmak istendiği de belirtilerek, Damad Ferid'in durumuna temasla, milletin haklarını savunmak istediği ve fakat Damad Ferid'in buna yanaşmak istemediği kaydedilerek deniliyor ki:

"Acaba, hükümetin maksadı nedir? Eski muharebelerde kalelerimiz düştükçe, askerlerimizle ahalimiz arasında birtakım rivayetler çıkardı; kumandan paşaya karpuz içinde düşmandan altın gelmiş, yahut güğümle gelen yoğurdun içinden liralar çıkmış veyahut düşman bizim kumandanın çadırına bir gülle atmış ve bu gülle patlamamış. Çünkü içinde duka altınları varmış. İşte şimdiye kadar her kale düşüşünde bu üç suretten biri ile mutlaka kumandan rüşvet almış sayılır ve hatta bazen kahramanlar bile bu iftiralar altında kalırdı.

Bugünkü felâketlerimizin en müessir sebebi ise, işte bu efsanelerden istirhaç edilebilir. Filhakika Damad Ferid Paşa'nın hempaları aldıkları altınları karpuz veya yoğurt içinden almıyorlarsa da, herhalde bazen eski dahiliye nazırı Mahmut Ali Kemal şaklabanı gibi düşman kesesinden ve bazen de daha eski dahiliye nazırı Mehmet Ali rezili gibi doğrudan doğruya Osmanlı tahsisatı mesturesinden alıyorlar. Bu alçakların İstanbul'u işgal eden ecnebi kuvvetlerine istinat ederek, milletin reyi hilâfında mevkilerini muhafaza etmelerinin bütün sebebi, işte bu noktadan ve bu menfaatten ibarettir.

Ecnebi kuvvetine istinat etmenin yegâne çaresi de tabiî Osmanlı menfaati yerine ecnebi sözü dinlemekle temin edilebilir.

ALÇAK SADRAZAM

Başmakalede önce Damad Ferid'iniç politikasının bir tahlili de yapılmakta, bu hükümetin, arazisinin dörtte üçünü kaybetmiş olan devletin mağlûbiyetinin de mesuliyeti bulunanların muhakemesini yaptırması icap ederken, yalnız Ermeni patriğinin taleplerine boyun eğerek Ermeni tehrici işleri ile yalnız meşgul olduğu belirtilerek deniliyor ki:

"Fakat, vatanına karşı hiçbir alâka hissetmeyen alçak sadrazamın hain kabinesi, vatanı, milleti, memleketi, dini devleti, hülâsa bütün mukaddesatı bir tarafa bırakıp, yalnız Ermeni techiri mesuliyetleri ile meşgul olacak bir divan-ı harp ve örfi idare teşkil etti. Vatanın felâketini hiç kimseden sormuyor. Ermeni vakayiinde kurban düşen yüzbinlerce ümmet-i Muhammedin hesabını araştırmıyor, yalnız Ermeni patriğinin keyfini yerine getirmek için Ermeni hukukunu müdafaa ediyordu. Acaba, kanun nazarında bir Müslüman'ın bir Ermeni kadar kıymeti hukukiyesi yok muydu?"

IZMIR'IN IŞGALI

Sivas'a kongreye İstanbul delegesi olarak gelmiş olan Hami Bey'in imzasını taşıyan bu başmakalede, bundan sonra Damad Ferid kabinelerinin dış politikası tahlil edilmekte ve Izmir faciasına temasla denilmektedir ki:

"İzmir faciasına doğrudan doğruya Damad Ferid'in gaflet ve hiyaneti sebep olmuştur. Nurettin Paşa gibi tehlikeye karşı tedbirler almakta olan vatanperver bir vali ve kumandanı işgalin âdeta arifesinde azledip yerine Kambur İzzet gibi bir haini gönderdi. Bu mel'un da, selefinin müdafaa tedbirlerini (İttihatçı) tahrikleri şeklinde gösterip mukabele için ecnebi kuvveti talep ettiğinden, İzmir Yunan işgaline tevdi olundu. Böyle olduğu halde hain Ferid, Kambur'u azletmedi. İzmir felâketi üzerine kabinesinin istifasını verip o makamın ehli olmadığını ve mesuliyetini zımmen itiraf etmiş olduğu halde, ikinci kabineyi yine kendisi teşkil etmekten utanmadı.

PARİS'TEN KOVULMASI

Fakat bu ikinci kabinesi de, Paris'e götürdüğü heyetin sulh konferansından tardı gibi bir rezalet üzerine devrildi. Ferid'in hıyaneti bu sefer büsbütün ayan oluyordu. Çünkü Paris'te iken Klemanso ile olan muhaberatını İstanbul'a avdetinden sonra tahrifen tercüme ederek hem padişahımızı, hem milleti iğfale kalkışmıştı. Halbuki bu muhaberatın Fransızca metni aslileri kendisinin İstanbul'a vürudundan evvel Avrupa matbuatından intişar etmiş ve bu suretle işin hakikati bütün cihana malûm olmuştu.

"Hain Ferid Paşa, Klemanso'ya tevdi ettiği notalardan birinde Anadolu'daki millî galeyanı ittihatçılık ve Bolşeviklik şeklinde göstererek memlekete cenebî müdahalesini davet etmişti.

"Aynı mel'unun aynı notasında Toros dağları Anadolu'nun hududu tabiîyeye ve millîyesi şeklinde gösteriliyor ve binnetice Adana vilâyeti ile Maraş ve Urfa sancağını Osmanlı camiası haricinde bırakıyordu.

"Hain Sadrazam, padişahın riyasetinde toplanan Saltanat Şûrası'nda bile (Şark vilâyetlerinin de geniş bir Ermenistan teşkiline hükümetin amâde olduğunu) ilân etmekten utanmıyordu.

İrade-i Milliye, Damad Ferid'in, "İzmir'deki kahraman dindaşlarımızı arkadan vurdurmak için çeteler teşkil ettirdiğini", Sivas Kongresi'ni basmak için "Harput Valisi Ali Galip isminde bir mel'un"a talimat verdiğini de hatırlatarak diyor ki:

"İşte harekâtı milliye bunlar ve daha bunlar gibi birçok sebeplerden tevellüt etmiştir.

Milletin bu hareketini, padişahımız da, son beyanatı ile tasvip etmiş oldukları gibi Veliahd Hazretleri de temmuzun 16'sı tarihi ile Padişah'a takdim etmiş oldukları mutassal layiha ile teyit etmişlerdir. Bu layiha hükümetin bütün cinayet ve hıyanetlerini birer birer tadat etmekte ve Padişah'a, Anadolu'daki teşkilâtın haklı isteklerini nazarı itibara almaları tavsiyesi ile nihayet bulmaktadır."

IHANET VESIKALARI

İrade-i Milliye'nin bu nüshasında, Sivas Kongresi'nde alınan kararlar, Padişah'a gönderilip de Damad'ın Saray'a ulaşmasına imkân bırakmadığı telgrafların sureti aynen yayınlanmaktadır.

Ayrıca gazete, gelecek nüshasında Damad Ferid hükümeti tarafından, Sivas'ın basılması için Ali Galip'e yolladığı gizli emirleri ve bütün ihanet vesikalarını açıklayacağını da bildirmektedir.

(Baştarafı 1. Sayfada)

darma eri ile Jandarma Kumandanı Emin Bey'in ve 40 mevcudlu polis kuvveti ile polis müdürü Halil Bey'in de kendisine iltihak ettiklerini ilâve etmiştir.

VALIYI TEVKIF EDIN?

Mustafa Kemal Paşa, İnebolu'ya geldiği bildirilen yeni Vali Ali Rıza Paşa'nın tevkifi için tedbir alınmasını istemiş, Osman Bey'den vali vekâleti ile birlikte bütün idareyi ele almasını talep etmiştir. Fakat Osman Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın da Diyarbakır'dan tanıdığı Defterdar Ferit Bey'e vali vekâletini vereceğini, kendisinin deruhte edemiyeceğini söylemiş, Mustafa Kemal de bunu kabul etmiştir.

Osman Bey, jandarma kuvveti ve kendisine iltihak eden Jandarma Tabur Kumandanı Emin Bey'den bahsedince Mustafa Kemal:

"—Emin Bey'i biraz anlatır mısınız?" diye sormuş ve Osman Bey'den şu cevabı almıştır:

"—318 neş'etli Üsküplü Emin. Tanırsınız. Mahsus ellerinizden öpüyorlar."

Mustafa Kemal de, **"Emin Efendi'yi tanırım. Teşekkür ederim"** demiştir.

ALI RIZA PAŞA KAÇTI

İNEBOLU

Dün buraya gelen yeni Kastamonu Valisi Ali Rıza Paşa, Kuvayı Milliye'nin şehre hâkim olduğunu duymuş ve geldiği vapurla İstanbul'a hareket etmiştir.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

PERŞEMBE 18 EYLÜL 1919

Kazım Karabekir'in, Mustafa Kemal'e önerisi:

«Tamimlerin altına "Heyeti Temsiliye" denmesi yerinde olur»

ERZURUM

KÂZIM Karabekir Paşa dün Mustafa Kemal'e şahsi bir şifre telgraf göndererek; "Zatı samilerine pek merbut olan kalp ve hissiyatım itibariyle her şeyi daima açık söylemek kanaatini muhafaza ediyorum" diyerek bazı tenkidlerde bulunmuş ve bilhassa "Mustafa Kemal" imzası ile tamimler yollamasının doğru olmadığını şu şekilde bildirmiştir:

"Buna itimad ve emniyet buyurunuz ki, bu tadzda imzanızla vaki olan tebligat sizi en ziyade hürmetle sevenler nezdinde bile büyük bir samimiyet ve selameti fikir ile tenkid olunuyor. Artık âfaki rüiyeti daha dar olan muhitlerde ve bilhassa Anadolu harekâtını başka şekil ve mahiyette göstermek davasında olanlar nezdinde bunun ne kadar müessir ve aksülamele saik olacağını takdir buyurursunuz. Zatı devletlerini masun ve vatanperveranelerini daima arzu ettiğimiz parlaklığıyle idame ettirmek, esasen pek az ricali fedakâriye malik olan vatanımızın muktezayı mena fiidir. Binaenaleyh Heyeti Temsiliye ve kongre mukarreratının daima imzasız sadece Heyeti Temsiliye diye neşrini rica ederim. Zatı samilerinin herhalde ortada münferit bir şekilde görülmemesi muktezayı nef'i memlekettir. İttifakı ârâ ile maruz olan işbu ricalarımın hüsnü telakki buyurulacağından eminim. Ellerinizden öperim."

NEDİR TENKİDLER?

Karabekir Paşanın telgrafında bahsettiği "Tenkidlerin" kimler tarafından ve ne sebeplerle ileri sürüldüğü tasrih edilmemektedir. Fakat Karabekir Paşa'nın devamlı temasta olduğu Erzurum Kongresi'nin Trabzon delegelerinin, Mustafa Kemal'in bir dikta rejimine gitmesi ihtimallerini devamlı ileri sürdükleri bilinmektedir.

BASTIRILMAK İSTENMEYEN BROŞÜR

Diğer taraftan öğrendiğimize göre, Sivas'tan buraya bir istek ulaştırılmış ve Mustafa Kemal Paşa'nın son tebliğ ve tamimleri, İstanbul'la yazışmaları

(Devamı 4. Sayfada)

Memleket gazetesi matbaasının bulunduğu Babıâli Caddesi'nde dün baskınlar oldu.

limana giren-çıkan her gemi kontrol edilecek

İşgal Kuvvetleri Kumandanlığı dün gazeteler de bir "İstanbul Limanı Talimatnamesi" yayınlatmıştır. Bunda, İstanbul limanının İtilâf Devletlerinin kontrolü altında bulunduğu tekrarlanmakta ve limana giren ve limandan çıkan her geminin kontroldan geçirilmesi gerektiği bildirilmektedir.

Esirlerimizi getirtmek için para bulunamıyor

Harbiye Bakanlığı, Sibirya ile Mısır'daki esirlerimizin geri getirilmesi için 2.250.000 liraya ihtiyaç olduğunu açıklamış ve bu paranın temini peşinde olduğunu bildirmiştir.

Mısırda ise hâlâ 100.000 esirimiz bulunmaktadır.

Veliaht Abdülmecid'in mektubunu yayınlayan Memleket gazetesi toplattırıldı

● Damad Ferid'i suçlayan mektubu yayınlayan gazetenin mürettipleri de tevkif edildi

Times gazetesinin İstanbul muhabiri, Damad Ferit'i şiddetle suçlayan Veliahd Abdulmecid Efendi'nin Padişaha yolladığı bir açık mektubu yayınlayan MEMLEKET gazetesinin toplattırılması için bütün İstanbul polisinin seferber edildiğini bildirmektedir.

Muhabir aynı zamanda gazetede "İttihad Terakki"nin bir mektubunun da yayınlandığını ve bunda da Padişah'tan Damad Ferit'i azletmesinin istendiğini ilâve etmektedir.

TİMES muhabiri bu neşriyatın büyük heyecan yarattığını ve MEMLEKET gazetesini çıkaranları tevkif etmek için polisin her tarafa bunları aradığını fakat bulamadığını ilâve ederek, gazeteyi çıkaranların Anadolu'ya kaçmış olduklarının tahmin edildiğini söylemektedir.

Muhabir, "TÜRK DÜNYASI" gazetesinin de Anadolu harekatını destekleyici yayınlarına devam ettiğini de bildirmektedir.

MÜRETTİPLER BİLE TEVKİF EDİLDİ

İstanbul gazeteleri, MEMLEKET gazetesi yazarları ve hatta mürettiplerinin divanıharp kararı ile tevkif edildiklerini bildirmekte fakat hangi sebeble bu tevkiflere lüzum görüldüğünü açıklamamaktadır. Tevkif edilerek Bekirağa bölüğüne sevkedilen MEMLEKET gazetesi mürettipleri Ahmet Kamil, Şeref, Ahmet Sami Süleyman Hami ve Galip efendilerdir. Evrakları divanıharbe verilmiştir.

İstanbul halkının ilk defa okuduğu Veliahd Abdülmecid Efendi'nin bu mektubu bundan iki ay önce 16 temmuzda padişaha verilmiş ve "İstiklâl Harbi gazetesinin" 17 temmuz tarihli nüshasında aynen çıkmıştır.

● Mustafa Kemal, Eskisehir Mutasarrıfına ihtar yolladı

«Millî arzuya kısa bir süre bile mukavemet edemiyeceksiniz»

Mutasarrıf Hilmi Bey'in kongre kararına uyarak İstanbul hükümeti ile bağlarını koparması isteniyor

SİVAS

MİLLI Kongre Heyeti Temsiliyesi namına Mustafa Kemal Paşa, Eskişehir Mutasarrıfı Hilmi Bey'e bir ihtar yollamış, tekmil Anadolu vilayetleri ile müstakil sancakları gibi kendisinin idaresinde bulunan Eskişehir'inde kongre kararlarına uyarak Damad Ferid hükümeti ile bağları derhal koparmasını tekrar istemiş ve, "**Aksi takdirde millî arzuya cüzi bir zaman bile mukavemet edemeyeceksiniz, zatıalilerinden millî arzuya muvaffakat etmenizi rica ederiz**" demiştir.

Telgrafta Mustafa Kemal şunları da belirtmektedir:

"**Milletin tarihî mukadderatının mevzubahis olduğu şu nazik ve mühim zamanda kiyaseti sakimesi hasebiyle her ferdi dilhun eden milletin, hükümeti hazıray tanımamasında, hâlâ ne için muhalafet ediyorsunuz. Bir ferdi millet olduğumuzu unutuyor musunuz? Henüz Onikinci ve Yirminci kolordu kumandanlıklarına tayin buyrulan Sait ve Mirliva Ahmet Paşaların harekâtına neden ittiba ediyorsunuz. Unutmayınız ki, Şarktan Garbe ve Cenuptan Şimale doğru Cenabı Hakka tevekkülü tam ile ve yalnız makamı hilafet ve saltanat ve istiklâli ve sel gibi akan millete siz mi mukavemet edeceksiniz?**"

Giresun'da silah altına çağrılanlar

ATİNA

"Atina Habercisi" adlı gazetenin İstanbul'dan alarak verdiği bir haberde şunlar bildirilmektedir:

Giresun Müdafaai Huk Cemieti Başkanı bir beyanname yayınlamış ve 21 ile 35 yaşlar arasındaki gençleri silah altına davet etmiştir. Beyannamede bunların vatanı savunmak ve şeref ve dinlerini çiğneyen düşmana koşmak için silah altına çağrıldıkları belirtilmektedir.

DAMAD FERİD'İN BEŞ ESKİ BAKANI SENATÖR OLDU

Padişah tarafından dün yapılan yeni tayinlerle senatonun çehresi tamamiyle değişmiştir. Padişahın yeni senatör ilân ettiği yedi kişiden beşi, Damad Ferid'in bakanlarıdır. Yeni senatörler şunlardır: Şûray-ı Devlet Başkanı Rauf Bey, Ticaret ve Ziraat Bakanı Hadi Paşa, İçişleri Bakanı Adil Bey, Adliye Bakanı Mustafa Bey, Evkaf Bakanı Hamdi Bey, eski Adliye bakanı Vasfi Efendi ve Yüksek Eğitim Müdürü Naim Bey.

Malûmdur ki, ilk Damad Ferid kabinesinin kuruluşunu müteakip de Keçecizâde Fuat Paşa, Rıza Tevfik ile Maliye Bakanı Tevfik Bey'ler ve Mustafa Asım, Mustafa Sabri, Zeynelabidin ve Kostaki Vayani efendiler ayan âzası tayin edilmişlerdi. Böylece, yeni üyelerin sayısı senatoda 140'ı bulmuştur.

Halen kabinede senatör olmayanlar yalnız Harbiye Bakanı Şefik Paşa ile Nafia Bakanı'dır.

Belirtildiğine göre, Damad Ferid'in tavsiyeleri ile yapılan bu yeni tayinlerde güdülen hedef, seçimlerden "İdareye imkân bırakmayan bir meclis" gelmesi halinde senatoda duruma hâkim olunabilmesidir.

(Baştarafı 3. Sayfada)

ve Sivas Kongresi kararlarının bir broşür halinde bastırılması rica edilmiştir. Sivas'ta Mustafa Kemal'in yanında çalışmakta olan Hüsrev Bey'den burada mevkiî müstahkem kumandanı Kâzım Bey'e gelen bu talebe dün menfi cevap verilmiştir Mustafa Kemal'in İstanbul'dan Samsun'a yanında getirdiği Miralay Kazım, bu konuyu Karabekir ile konuştuğunu ve Hüsrev Bey'e bildirmiştir. Ayrıca Kazım Bey bu telgrafında; "**Böyle bir eserin toplanması pek muvafık ise de, Mustafa Kemal Paşa hazretlerinin zatî ve şahsî olan muhaberat ve teşebbüsatile bunları birbirine karıştırmamak mütalâsındayız**" demektedir.

J'ai vu...

İngilizlerin Arap milletini kontrolü altına almak için kullanmakta olduğu Kral Faysal'ın geçenlerde Paris'te bir Fransız kadını ve Habeş bir diplomat ile çekilmiş fotoğrafı.

İngilizler, Suriye ve Kilikya'dan kuvvetlerini çekiyor

● Varılan anlaşmaya göre, bu bölgeler Fransızlara teslim edilecek

PARİS

SON günlerde burada Başbakan Klemanso ile İngiliz Başbakanı Loyd Corc arasında yapılan müzakerelerde bir anlaşmaya varıldığı ve İngiltere'nin, Fransa nüfuz bölgesi addedilmiş olan Suriye'den ve Kilikya'dan 1 kasımda kuvvetlerini çekerek buralarını Fransızlara teslim etmeyi nihayet kabul eylediği bildirilmektedir.

Bu görüşmelere İngiliz generali Allenby ile Fransız generali Franşe Desperey de katılmışlardır.

Matin gazetesi, tatlıya bağlandığını bildirdiği bu ihtilâfın nereden doğduğunu aniatırken şunları yazmıştır:

"**1945 yılında İngiltere, Arapları Türklere kerşı silahlı mücadeleye sevkedebilmek için Kral Faysal'a bir yığın vaadde bulundu. Hatta Faysal'a Suriye'yi, Hicaz'ı tüm Arap topraklarını vaadetti. Diğer taraftan bir yıl sonra, 1916'da bu defa Fransa'ya, Mersin'e 100 kilometre mesafeye kadar olan Suriye topraklarını vaadetti. İhtilâf İngiltere'nin yapmış olduğu bu iki vaadi bağdaştıramamasından doğmuştur.**"

MUSUL YOK!

Le Temps gazetesı ıse varılan antlaşmada Musul'dan bahsedilmemesini şiddetle tenkid etmektedir. Gazete, 1916'da İngiltere'nin Fransa'ya vaadettiği "bölge"nin içinde Musul'un da bulunduğunu fakat şimdi Loyd Corc'un bunu vermeye yanaşmadığını ve Klemanso'nun da nihayet buradan vazgeçmiş göründüğünü kaydetmektedir.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMA 19 EYLÜL 1919

Mustafa Kemal, Damad Ferid'e cevap verdi:

«KABİNEYİ DIŞA KARŞI MEŞRU GÖSTERMEYE YELTENİYOR»

Paşa, Başbakanın yalan söylemekten utanmadığını ve padişahı iğfal etmekten çekinmediğini belirtiyor

Mustafa Kemal Paşa

MUSTAFA Kemal Paşa, bundan birkac gün evvel İstanbul gazetelerinde yayınlanan Damad Ferid'in, Anadolu isyanının kaybolmakta olduğuna dair beyanatına sert bir cevap vermiştir.

Dün buradan her tarafa tamimedilen Mustafa Kemal'in cevabı şöyledir;

"Millet ve vatan haini Damad Ferid Paşa'nın 13 eylül tarihli İstanbul gazetelerinde görülen Fransız Ajansı Havas muhabirine vaki olan beyanatında Anadolu Vilâyetlerinin İstanbul'la olan bat'i muhaberesi yağmacıların hareketi suretinde gösterilmekte ve şeriki hıyaneti Harbiye Nazırının faaliyeti sayesinde güya bu harekâtın kaybolmaya yüz tuttuğunu söyleyerek nameşru kabinesinin mevkiini aklınca harice karşı muhkem göstermeğe yeltenmektedir.

Mevkii iktidarı meşru bir kabine gibi göstermek, ecnebî kesesinden biraz daha fazla para almak kaygısiyle yalan söylemekten utanmayan, zatı hazreti Padişahiyi iğfal eylemekten korkmayan bu hainlerin yeni bir teşebbüsü caniyanede bulunacakları mevsukan haber alınmıştır. Millet ile sevgili Padişahlarını temas ettirmeyen, hakikatı halin makamı mukaddesi Hilafetin gûşuttılarına hasrı vusulüne müsaade etmeyen bu alçaklar bu kere de zatı akdesi Hilafetpenahilerini iğfal ile bir beyanname ısdarına çalışmakta imişler.

"Mevkilerini birkaç saat daha fazla muhaye kadar Dersaadetle münasebeti resmiye münkatı bulunduğundan oradan gelebilecek bir türlü beyannatın aslı esastan âri addedileceği şüpheden varestedir."

İNGİLİZ GAZETESİ TIMES UYARIYOR:

«Anadolu'da çok kritik bir devreye giriliyor»

TİMES gazetesinin İstanbul muhabiri, Anadolu olaylarını naklettiği bir haberinde, "Çok kritik bir devreye girilmektedir" demektedir.

TİMES muhabirinin bilhassa işaret ettiği nokta şudur:

"İki üç haftaya kadar mahsul kaldırılmış olacaktır. Eğer köylü, Anadolu şeflerinin iddia ettikleri gibi onların yanında ise, bu vaziyette çete sayısı bir misli artacaktır."

TİMES, şimdiki durumdan bahsederken çete sayısının az olduğunu, "yalnız çerkezler ve yörükler"in çete teşkilâtında olduklarını ve bunların da aslında "haydut" olduklarını iddia etmektedir.

NEW YORK TIMES NE DİYOR?

New York Times gazetesi, Anadolu'da Mustafa Kemal hareketinin hâlâ İstanbul hükümeti tarafından desteklenmekte olduğunu ve bu hareketin İstanbul hükümeti tarafından plânlandığını iddia etmektedir.

Bu Amerikan gazetesine göre İstanbul hükümeti bir taraftan Anadolu hareketine karşı olduğunu ilân ederken, diğer taraftan da gizlice bu hareketi desteklemektedir!

New York Times şunları da ilâve etmektedir:

"Mustafa Kemal hareketinin hedefi, Hindistan'da bir ayaklanma ihtimalleri tehlikesini ortaya atarak İngiltere'yi tereddüde sevketmektedir. Halbuki Hindistan'da hiçbir tehlike yoktur ve Hindistan Müslümanları hiçbir zaman İstanbul'a bağlı olmamışlardır. Aksine Anadolu itilâf devletlerinin kontrolü altına alınırsa, İngiltere için Hindistan yolu açılmış ve doğuya barış getirilmiş olur."

İngilizlerin korkusu; Anadolu'da mahsül kaldırılıyor. Hemen sonra Millicilerin sayısının bir misli artacağını anlıyorlar

Venizelos'u devirip yeniden tahta çıkmak için teşebbüslere giriştiği anlaşılan sabık Yunan Kralı Konstantin.

Trabzon'da Rumların her türlü hazırlıklarının planlandığı metropolithane.

İNGİLİZLER TRABZON'DA GÖVDE GÖSTERİSİ YAPTI

TRABZON

Üç İngiliz generali ile bir miralayı dün şehrimizde gövde gösterisi yapmışlardır.

Haziran ayında Erzurum'a da gitmiş olan General Biç, Batum Kumandanı General Koti ve İngiliz Kafkas kıtası kumandanı General Faus, Batum limanından bir torpito ile şehrimize gelmişler, otomobillerle, 4 saat dolaştıktan ve İngiliz mümessilinin evinde de yemek yedikten sonra tekrar Batum'a dönmüşlerdir.

Damad Ferid taraftarı Vali Galip Beyin idaresinde ve Sivas Kongresi kararlarına da cephe almış bazı idarecilerin bulunduğu Trabzon'a İngiliz generallerinin bu ziyareti değişik yorumlara sebebiyet vermiştir. Bir kaç güne kadar Amerikalı General Harbord heyetinin buraya gelmesi beklenmektedir. İngilizlerin buna karşı da bir gösteri yapmak istedikleri ve aynı zamanda Trabzon'u işgal imkânlarını araştırdıkları söylenmektedir.

Mevkii kumandanı tarafından bu İngiliz nümayişi hakkında Erzurum'a 15'inci Kolordu'ya bilgi verilmiş ve oradan Kâzım Karabekir Paşa'nın talimatı alınmıştır. Karabekir, İngilizlerin her ne kadar şu sırada Trabzon'a asker çıkarmaları ihtimallerini mevcut görmemekte ise de geneböyle bir çıkarmaya karşı tedbir alınmasını emretmiş, zaaf gösterilmemesini katiyetle istemiştir.

SILAH ZORU ILE

ROMA

EPOCA gazetesi tarafından verilen bir habere göre, İngiltere, Anadolu isyanını silah zoru ile bastırmaya karar vermiştir ve hattâ bu maksatla da ilk birliklerini Trabzon'a yollamıştır.

Bu haber teyid etmemektedir!

YUNAN BASINI ESKİ KRAL KONSTANTİN'İN POLİTİKASINI ÖVÜYOR

● *Yunanistan'da Konstantin-Venizelos kavgasının başlaması bekleniyor*

ATİNA

YUNAN gazetelerinden bazılarında, eski Kral Kostantin lehinde yayınlar başlamıştır. ATHINAI gazetesi, Konstantin devrinde takip edilen politikayı savunarak, açıklamalar yapmakta, aleyhtarı olmadığını ileri sürmektedir.

Yunanistan'da yakında seçimlere gidileceğinden bahsedilmek üzere Konstantin - Venizelos kavgasının yeniden başlaması beklenilmektedir.

KONSTANTIN HAZIRLANIYORMUŞ

Alman imparatorluğunun akrabası olan eski kral Konstantin 1917 yılının haziran ayında, İtilâf devletlerinin baskısı altında Atina'dan ayrılmak zorunda bırakılmıştır. İtilâf devletleri temsilcileri kendisini tahtından feragat etmeye zorlamışlar, fakat Konstantin tahttan feragat ettiğine dair hiç bir kâğıt imzalamadan ve yerini küçük oğlu Aleksandr'a bırakarak İtalya'ya hicret etmişti.

Bundan sonra, İtilâf devletlerinin yardımı ile başbakan olan Venizelos, iktidara oturuşundan dört gün sonra 1 temmuz 1917'de de Türkiye'ye harp ilân etmişti.

IZMIR'DE

LONDRA

İngiltere'nin İzmir'deki temsilcisi Morgan tarafından gönderilen bir raporda, Konstantin-Venizelos kavgasının İzmir'de geniş çapta hissedilmekte olduğu bildirilmiştir. Morgan tarafından yapılan araştırmaya göre, Anadolu'daki Yunan işgal kuvvetlerindeki subayların en azından yüzde kırkı Konstantinci ve Venizelos aleyhtarıdır.

Bilhassa Yunan ordusunun Anadolu'daki ileri hareketinin Sulh Konferansı tarafından durdurulmasının Venizelos aleyhindeki bu akımı şiddetlendirdiği de ilâve edilmektedir.

Morgan, İzmir bölgesindeki Yunan subayları arasında Alman taraftarlarının da faaliyette olduklarını ilâve etmektedir.

Milliyet

İSTİKLÂL SAVAŞI gazetesi

KALK UYAN YOKSA ARDI HİCRANDIR

HAZIRLAYAN: ÖMER SAMİ COŞAR

CUMARTESİ 20 EYLÜL 1919

Kuşatılan Eskişehir'de tam bir panik havası var

20. Kolordu'nun yeni kumandanı Kiraz Hamdi Paşa istifa etti

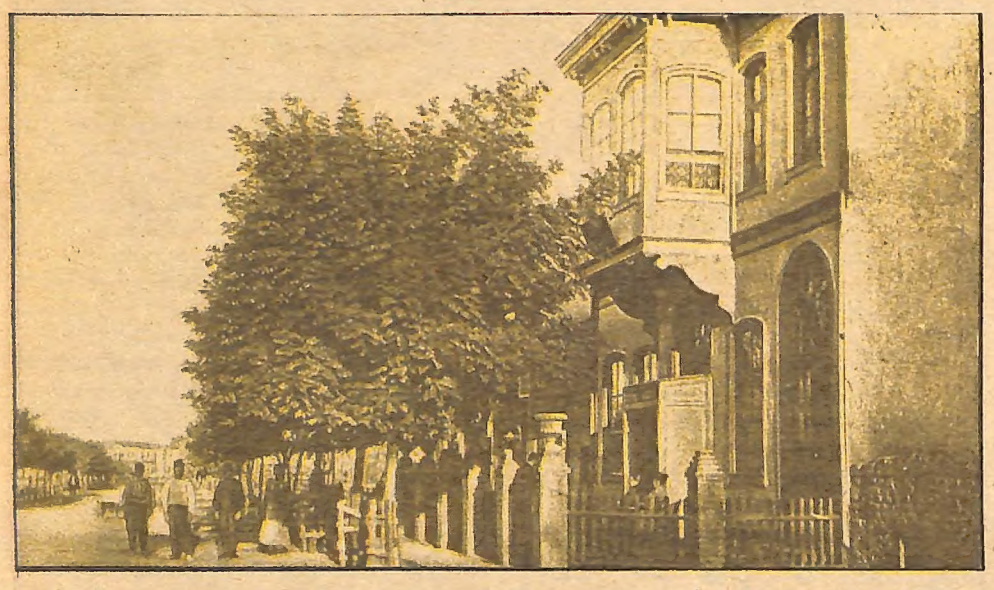

İngiliz sömürge askerinin işgali altına giren Eskişehir.

ESKİŞEHİR

Alî Fuad Paşa kuvvetleri ve milisler tarafından tamamiyle kuşatılmış olan şehirde tam bir panik havası vardır. Ne yapacağını şaşırmış olan Yirminci Kolordu'nun yeni Kumandanı Kiraz Hamdi Paşa, Ankara'dan aldığı ve kolorduya gelmeye kalkıştığı takdirde mesuliyet kabul olunmayacağına dair son ihtar üzerine Harbiye Bakanlığı'na istifasını yollamıştır.

Damad'çı Mutasarrıf Hilmi Bey ise, Sivas'tan Mustafa Kemal Paşa'dan ihtarı aldıktan sonra da eski davranışlarına devam etmiştir. Hilmi dün sabah İçişleri Bakanı Adil Bey'e çektiği bir telgrafta, millicilere karşı savaştırmak için bir iki sınıf halkı silah altına çağırdığını, fakat silahların İngilizlerin elinde bulunduğunu, bunların da vermediklerini bildirmiş, nasıl davracağına dair kendisine acele bilgi verilmesini istemiştir.

Akşama doğru Hilmi Bey, İstanbul'a ümitsiz bir çağrıda daha bulunmuştur. Bu defa telgrafında, Seyitgazi ile Çifteler'in de merkezle resmen alâkalarını kestiklerini, Eskişehir'in her taraftan kuşatılmış olduğunu bildirmiş, Kuvayı Milliye'den ikinci bir ihtar aldığını, bunda derhal İstanbul'a dönmesinin kendisine ihtar edildiğini söylemiştir.

Hamdi Paşa'nın da istifası ile tek başına kalan ve korkmaya baslayan Hilmi Bey, İçişleri Bakanı'na telgrafında şöyle seslenmektedir:

"Hiçbir kuvvetim kalmamıştır. Hayatımı devlet ve millete vakfetmiş olduğum cihetle asayişi ve efkârıumumiyeyi teskine çalışarak sebat edeceğim. Bugün iki tren İngiliz askeri geldi. Eskişehir'deki İngiliz kuvvetleri şehrin hâkim tepelerine hendek kazıyorlar. Şu halde müdafaada bulunacakları anlaşılıyor. Ancak müdafaanın şekil ve derecesi malûm olmadığı cihetle merkezin alacağı vaziyeti şimdiden tahmin kabil değildir."

Daha çok İngilizlerin kendisini koruyup koruyamayacaklarını öğrene memenin ızdırabı içinde kıvrandığı anlaşılan Hilmi Bey'e geç vakit İçişleri Bakanı Adil Bey'den gelen cevapta:

"Telâşa mahâl yoktur. Sizden metanet ve dirayet bekliyorum" denmekte ve şehirdeki bütün kuvvetlerden faydalanılması için talimat verilmektedir.

Damad Ferid, İngiliz telsizi vasıtası ile Trabzon Valisi'ne talimat verdi

Damad Ferid'den dün valiye iki şifre telgraf gelmiştir. Bunlardan birincisinde, Mustafa Kemal ile ona iltihat edenler için "Menfaat arayıcıları" denmekte ve şu iddialar ileri sürülmektedir:

— Mütarekeden sonra devletin elinde siyasetten başka bir müdafaa silahı bulunmamaktadır. Hükümetin teşebbüsleri iyi netice vermektedir ve kuvvetle ümit edilmedir ki, Yunan işgal ettikleri toprakları yakında tahliye edecektir. Anadolu'daki karışıklık bu neticenin alınmasına manî olur.

— Hükümetin gayretleri ile barış konferansına tekrar davet edilmek üzereyiz. Durum lehimizdedir. Anadolu hareketi bunda da devlete zarar getirir.

Damad Ferid, böylece sözde muvaffakiyetlerini (1) sıraladıktan sonra Trabzon valisinden halkı tenvir etmesini kısacası Mustafa Kemal ile irtibatının kesilmesinin sağlanmasını istemektedir.

BOLŞEVİK AKINI MI?

Damad Ferid bu telgrafında vali tarafından kendisine yollanmış telgrafları aldığından bahsetmektedir. Halbuki İstanbul ile telgraf muhaberatı Mustafa Kemal'in emri ile kesiktir. Yapılan araştırma valinin, şehrimizdeki İngilizlerin telsizi vasıtasiyle Damad Ferid ile temas kurduğunu ortaya koymuştur.

İkinci telgrafında da Damad Ferid, Dışişleri Bakanlığı'na gelen bazı telgraflara temas ederek, birtakım bolşeviklerin Anadolu'ya Samsun ve Trabzon limanlarından girmekte olduklarının öğrenildiğini bildirmekte ve validen, bolşevizmin Anadolu'ya girmemesi için ne gibi tedbirler almakta olduğunu sormaktadır.

Mevki Kumandanı Ali Rıza Bey Damad Ferid'in her iki telgrafına el koymuş, Karabekir Paşa'dan sormuş ve oradan da şu cevabı almıştır:

"Telgraflar valiye verilmeyecektir."

ANKARA VALİSİ MUHİTTİN PAŞA TEVKİF EDİLDİ

ANKARA

KUVAYI Milliye aleyhtarı Ankara Valisi Muhittin Paşa dün Sungurlu ile Keskin arasında millî kuvvetler tarafından tevkif edilerek Sivas'a gönderilmiştir.

Öğrendiğimize göre, valinin tevkifi şu şekilde cereyan etmiştir:

Ali Fuad Paşa'dan, valinin tevfiki için kat'î emirler almış olan Kolordu Kumandan Vekili Mahmut Bey ile Kolordu Kurmay Başkanı Ömer Halis beyler, ilk teşebbüslerinde muvaffak olamamışlar ve 58. Alay Kumandanı Mustafa ile Çorum Mutasarrıfı Samih Fethi tarafından desteklenen Muhittin Paşa'yı Çorum içinde yakalayamayacaklarını anlamışlar ve bunun üzerine ikinci bir planı tatbike koymuşlardır.

Valinin, Ankara üzerine yürümek istediği de malûm olduğundan kendisinin emniyetle Ankara'ya dönebileceği el altından kendisine bildirilmiştir. Keskin'den gelen bir müfreze de, valiyi Ankara'ya kadar emniyetle götürmekle vazifelendirilmiştir. Böylece Vali 17 eylülde Çorum'dan ayrılmış ve nihayet dün akşam Sungurlu ile Keskin arasında kendisini getirmekte olan Keskin müfrezesinin kumandanı Hamitli Rıza Bey tarafından tevkif edilerek, derhal sıkı muhafaza altında Sivas'a sevkedilmiştir.

Muhittin Paşa, kendisini emniyetle Ankara'ya götürmek üzere gelen birliğin, aslında kendisini yolda tevkife memur edilmiş Keskin millî müfrezesi olduğunu iş işten geçtikten sonra anlamıştır.

ÇORUM, KUVAYI MİLLİYE İLTİHAK ETTİ

ÇORUM

Ankara Valisi Muhittin Paşa'nın millî kuvvetler tarafından tevkif edildiği duyulur duyulmaz Çorum, Kuvayı Milliye'ye iltihak etmiş, Samih Fethi Bey de derhal Sivas'a hareket etmiştir.

Kastamonu'da Damat'çıların duruma hâkim oldukları sırada azlettikleri Sinop'un millîci Mutasarrıfı Mazhar Tevfik Bey yeniden vazifesine tâyin edilmiştir.

Mustafa Kemal'in Karabekir'e cevabı:

«BİLDİRİLERİ SORUMLU BİR KİŞİNİN İMZALAMASI UYGUN GÖRÜLDÜ»

MUSTAFA Kemal Paşa, Heyeti Temsiliye bildirilerinin imzası altında yayınlanmasına itiraz etmiş olan 15. Kolordu Kumandanı **Kâzım Karabekir'e** özel bir telgraf çekerek, ne sebeblerle bildirilere "Mustafa Kemal" imzasını atmakta olduğunu, bütün tafsilatı ile anlatmış ve bunun başka türlü olmayacağını da bildirmiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın durumu açıklayan telgrafı şöyledir:

"Muhterem kardeşim

Derin bir samimiyete dayandığından asla şüphe etmediğim kanaatini açık ve kardeşçe bir dille bildirmiş olmanız, kardeşlik bağlarımızı sağlamlaştırmış ve beni yürekten sevindirmiştir. Aklınıza gelen sakıncaları çok iyi anlıyorum. 10 eylül günü hükümete doğrudan doğruya yazılmış bir bildirim yoktur. Yalnız, telgrafhanede bulunduğum bir sırada İçişleri Bakanı Adil Bey'le makine başında rastgele karşı karşıya geliverdik. Onun Sivas Valisi Reşit Paşa'ya verdiği yersiz karşılıklar üzerine, ben de ona karşı, büsbütün kişisel olmak üzere bildiğiniz biraz sertçe uyarmalarda bulundum. Bu, basbayağı bir konuşma biçiminde olup geçmiştir.

Bundan başka, gerek hükümete gerek padişaha, gerekse yabancılara başvurmalarımızda hep "Heyeti Temsiliye" veya "Kongre heyeti" sözleri imza yerine geçmiştir. Yalnız Amerikan senatosuna yazılan ve sizin de bildiğiniz bir mektuba Kongre kararıyle beş kişi imza koymuştur ki bu arada benim de imzam vardır.

ORTADA SORUMLU KİM?

İçerde yapılan açık yazışmalara gelince, bunda da "Heyeti Temsiliye" sözlerini imza yerine kullanmakta idik. Ancak, bunun kimi çevrelerde kötü etki yaptığı ve güvensizliğe yolaçtığı görüldü. Gerçekten böyle bir genel deyimin bildirdiği kişiler ve kuvvet gizli kalıyor. Ortada sorumlu kimdir? Kimi yerlerden, özellikle Kastamonu, Ankara, Malatya, Niğde, Canik gibi yerlerden doğrudan doğruya ben makine başına çağrılmaya başlandım. Sanki, "Heyeti Temsiliye" adı altında gizlenen kişilerle, aramızda birlik olup olmadığı üzerinde bir duraksama belirtisi sezildi. Trabzon'dan Servet Bey bile "Heyeti Temsiliye" imzalı genelgeyi kötüye yorarak ve adı geçen heyetin nitelik ve niceliği üzerinde birçok yanlış düşüncelere kapıldıktan sonra beni makine başına çağırdı. Görüştükten sonra bütün bu tartışmaların, imzanın "Heyeti Temsiliye" olarak, belirsiz bir kişilik bildirir gibi atılmış olmasından çıktığını söyledi işte bu nedenlerde dolayı bu imza işi siz kardeşimin bildirmenizden önce Heyeti Temsiliye'de görüşülmüştü. Heyeti Temsiliyenin, gizli bir komitenin icra heyeti olmayıp, hükümetten resmî izin almış meşru bir cemiyetin temsilcilerinden meydana gelmiş olması dolayısiyle, ilgili kanuna uyularak, kararları ve bildirimleri sorumlu bir kişinin imzalaması zorunlu görülmüştü.

Heyeti Temsiliyenin, bildirim ve yayınlarını genel ve belirsiz bir ad altında yaparak düşeceği kanun dışı durumdan doğacak sakıncalar, bu bildirim ve yayımlara imza atılması üzerine millî cereyana karşı olanların yapmakta oldukları zararlı propagandalara katabilecekleri zarardan pek çok görüldü ve sonuç olarak, bildirim ve yayımlara imza atılması, oybirliği ile karar altına alındı.

Bu karar alındığı halde, bu kez yaptığınız kardeşçe uyarma üzerine, işin bir daha görüşülmesini Heyeti Temsiliyeye teklif ettim. Daha önce ileri sürülmüş olan gerekçe ve düşüncelerden dolayı, yazılan şeylerin Heyeti Temsiliye kararı ile olduğu açıklanmak üzere yazılmasına oybirliğiyle karar verdiler. Kendimle ilgili bulunduğundan, bu görüşmelerde tarafsız kalmayı uygun gördüm. Prensip olarak bir kişinin imza etmesi kabul edildikten sonra, benim yerime başka bir kişinin imza etmesi söz konusu oldu. Bu noktada heyetin ileri sürdüğü sakıncalar şunlardır: Bütün dünya, benim bu işin içinde bulunduğumu bilir. Bugün başka bir kişinin imzasiyle bildirimler yapmaya başlanınca ve benim adımın ortadan kalkmasiyle, ya aramızda bir bozuşma ve ayrılık olduğu sanılacak ya da herhangi bir kişi imza eylediği halde benim ortaya çıkmaktan çekinir, gayri meşru bir durumda bulunduğum ve böylelikle yapılan işlerin de gayri meşru olduğu zehabına düşülecektir. Bundan başka, Heyeti Umumiyeye inanve güven verici başka bir arkadaşımız imzasiyle ortaya çıkınca, bugün benim için düşünülen sakıncalar o arkadaşımız için de düşünülecektir. O zaman onun da çekilip başka birinin imza atmaya başlaması gibi sonunda bizim için güçsüzlük belirtisi olacak bir sıra gütmek gerekecektir. Bilmem böyle bir tutumu ne kerteye dek uygun bulursunuz?

BOZGUNA UĞRADILAR

Gerçekten, özellikle işin başlangıcında doğrudan doğruya beni saldırı hedefi olarak görmüşlerdi. Ama, gerek içerden gerek dışardan, beklenen saldırılar yapılmış, Tanrıya şükür, hepsi de amacımız yararına sonuçlanmıştır. İstanbul hükümeti ve kötülüğümüzü isteyenler, her girişimlerinde bozguna uğramışlardır.

Yabancılara gelince, Amerikalılar, Fransızlar ve İngilizlerle pek önemli görüşmeler yapılmış ve bunların Sivas'a kadar gelen yetkili memurları, bize elverişli olarak, karşılıklı iyi ilişkiler kurma yolunu tutmuşlardır. Bizim de katıldığımız Kuvayı Milliye'nin bir-iki kişinin kışkırtması sonucu olmayıp, bütün anlamıyla millî ve umumî bir biçim ve nitelikte olduğunu, bize de bilgi vererek, rapor, ile kendilerinin bağlı bulundukları yerlere bildirmişlerdir. Bir de, bu gibi işlerde az çok önayak olanlar için, yurdumuzda bilinen ahlâksızlık icabı, bazı kirli vicdanlı kimselerin yapacakları dedikoduların önüne geçilemez. Bu hissi durum her millette de aynıdır.

Bu gibi sakıncalara karşı buraca düşünülen tek çare, bizim yürekten gelen sarsılmaz bir dayanışma ile kutsal amacımıza yürümekte bir an duraksama göstermemekliğimizdir. Ben, kamu yararına ve geniş kapsamlı olan işlerimizde kendi görüşlerime göre değil, bütün değerli arkadaşlarımın candan ve gönülden birliği ile çalışmayı tercih ettiğimi siz kardeşim de kabul edersiniz. Bununla birlikte, bu hususta başkaca düşünceleriniz olursa bildirmenizi siz kardeşimden bekler, kemalî hürmet ve samimiyetle gözlerinizden öperim kardeşim."

REİS YOK!

Diğer taraftan Heyeti Temsiliye'deki müzakereleri anlatan Mazhar Müfid Bey, kongre kararlarında ve Heyeti Temsiliye'ye mahsus maddede, bu heyetin bir reisi olacağı zikir ve beyan edilmediğinden yazışmalara bundan böyle bir zatın imza koyması fakat bunda reisi vasfının kullanılmayarak:

"—Heyeti Temsiliye adına ve yahut da:

— Heyeti Temsiliye kararı ile..."

İbaresinin zikredilmesinin ve ancak bu şarta uygun olarak "Mustafa Kemal" imzasının kullanılmasına karar verildiğini açıklamıştır.

İŞÇİ VE ÇİFTÇİ PARTİSİ KURULDU

İşçi ve çiftçi partisi kurucularından Ethem Nejat.

İşçi ve Çiftçi Partisi resmen teşekkül etmiş ve Osmanlı amele arasında teşkilâtını genişletmeye başlamıştır.

Partiyi kuran gençlerden çoğu Avrupa'da içtimaiyat tahsil etmişlerdir. Bunlar, KURTULUŞ adı ile bir de parti mecmuası çıkarmaya başlamışlardır. Bu yılın mayıs başında Berlin'de yayınlanmaya başlanan KURTULUŞ'un İstanbul'da ilk sayısı 20 eylül tarihini taşımaktadır.

Bu mecmua tamamiyle ilmî bir mahiyeti havi olup, bunu çıkaranların ifadesine göre, sosyalizmin henüz sade halkımızda izah münevverlerimizin çoğunca da meçhul olan eserlerini izah edecek ve partinin müstakbel gelişmesini sağlam ilmî temeller üzerinde kurmaya çalışacaktır.

Sulhtan sonra Amerika ve Avrupa sermayesinin iptidaî bir halde bulunan memleketimize nasıl hücum edeceği tahmin olunabilir. Bu büyük teşebbüsler kendilerine lâzım olan bütün canlı anasırı İstanbul'dan ve taşradan muhtaç ve kanaatkâr olarak Türk milleti arasından tedarike uğraşacaktır.

İşçi ve Çiftçi Partisi'nin şimdiden yaptığı teşkilât ile amelemizin büyük ecnebi sermayeleri karşısında şuursuz bir kazanç âleti olmamasını temine çalıştığı belirtilmektedir. Eğer böyle bir hazırlık olmasa takım takım teşkilâtları olan Avrupa amelelerinin güçlükle hakkını müdafaa edebildiği sermayeder tazyiklerine karşı Türk işçileri tamamiyle silahsız ve mukavemetsiz bir halde teslimi nefse mecbur olacaklardır.

Partinin kurucuları arasında Dr. Şefik Hüsnü, Ethem Nejat ve Ahmed Akif beyler de vardır.